

Regeringens proposition till Riksdagen om godkännande av andra protokollet till Haagkonventionen från år 1954 om skydd för kulturegendom i händelse av väpnad konflikt och förslag till lagar om sättande i kraft av de bestämmelser i protokollet som hör till området för lagstiftningen och om ändring av 1 kap. 11 § strafflagen

PROPOSTIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen förslås att riksdagen godkänner det i Haag 1999 godkända andra protokollet till Haagkonventionen om skydd för kulturegendom i händelse av väpnad konflikt från år 1954 samt lagarna om sättande i kraft av de bestämmelser i protokollet som hör till området för lagstiftningen och om ändring av strafflagen. Finland anslöt sig till konventionen och dess första protokoll 1994. Det andra protokollet till konventionen undertecknades av Finland 1999.

Den av Förenta Nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur Unesco år 1954 upprättade konventionens och dess första protokolls avsikt är att skydda kulturegendom vid väpnad konflikt och ockupation. Under åren har man kunnat konstatera brister i konventionen och delvis föråldrad reglering. Den internationella rättens utveckling speciellt inom humanitär rätt och rättsnormerna för krigföring på 1970- och 1980-talet samt utvecklingen av internationell straffrätt på 1990-talet har ökat behovet av att göra Haagkonventionen från år 1954 tidsenligare.

De centrala reformerna i det andra proto-

kollet till Haagkonventionen är upptagande av för mänskligheten särskilt betydande kulturegendom under förstärkt skydd vid händelse av väpnad konflikt. Det är fråga om en ny skyddskategori, för vilken förebilden kan anses vara Unescos förteckning över kulturarv. Protokollet innehåller detaljerade bestämmelser om straff för brott mot konventionen och dess protokoll samt om dömande och utlämnande av brottslingar och om samarbete fördragsparterna emellan inom Unesco för att förbättra skyddet för kulturegendom vid väpnade konflikter.

Meningen är att efter det riksdagen har godkänt protokollet deponeras godkännandeinstrumentet omedelbart hos Unescos generaldirektör. Protokollet trädde internationellt i kraft den 9 mars 2004. För Finlands del träder protokollet i kraft tre månader efter deponeringen av godkännandeinstrumentet. I propositionen ingår ett förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i protokollet som hör till området för lagstiftningen samt förslag till lag om ändring av 1 kap. 11 § strafflagen. Avsikten är att lagarna skall träda i kraft samtidigt som protokollet.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSTIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	2
ALLMÄN MOTIVERING	4
1. Nuläge.....	4
1.1. Internationella förpliktelser rörande skydd för kulturegendom.....	4
1.2. Haagkonventionen från år 1954 om skydd för kulturegendom i händelse av väpnad konflikt.....	5
2. Propositionens målsättning och de viktigaste ändringarna	5
2.1. Allmänt	5
2.2. Straffrättsligt ansvar och jurisdiktion	7
3. Propositionens verkningar	13
4. Beredningen av propositionen	14
DETALJMOTIVERING	15
1. Andra protokollet till Haagkonventionen från år 1954 om skydd för kulturegendom i händelse av väpnad konflikt.....	15
Ingress.....	15
Kapitel 1 Inledning.....	15
Kapitel 2 Allmänna bestämmelser om skydd	16
Kapitel 3 Förstärkt skydd	18
Kapitel 4 Straffrättsligt ansvar och jurisdiktion.....	19
Kapitel 5 Skydd för kulturegendom vid väpnade konflikter som inte är av internationell karaktär	21
Kapitel 6 Institutionella frågor.....	22
Kapitel 7 Information och internationellt bistånd	23
Kapitel 8 Verkställighet av protokollet.....	23
Kapitel 9 Slutbestämmelser.....	24
2. Motiveringar till lagförslagen	24
2.1. Lag om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i andra protokollet till Haagkonventionen från år 1954 om skydd för kulturegendom i händelse av väpnad konflikt.....	24
2.2. Strafflagen	25
1 kap. Om tillämpningsområdet för finsk straffrätt	25
3. Ikraftträdande	25
4. Behovet av riksdagens samtycke	25
5. Behandlingsordning	27

LAGFÖRSLAGEN	28
om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i det andra protokollet till Haagkonventionen från år 1954 om skydd för kulturre- gendom i händelse av väpnad konflikt.....	28
om ändring av 1 kap. 11 § strafflagen	29
ANDRA PROTOKOLLET	30

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. Internationella förpliktelser rörande skydd för kulturegendom

Inom internationell humanitär rätt har man redan länge fäst uppmärksamhet vid skydd för kulturegendom i händelse av väpnad konflikt. Rötterna till att bevara kulturarvet kan spåras åtminstone till medeltiden, då krigförande parter kunde komma överens om att bevara värdefulla kulturobjekt. I reglementet angående lagar och bruk i lantkrig, som ansluter sig till IV konventionen som antogs vid fredskonferensen år 1907 i Haag, har man i kapitlet om medel att skada fienden, belägringar och bombardemang förutsatt att åtgärder vidtas för att skona byggnader som är avsedda för bl.a. konst, vetenskap och välgörenhet och för att utmärka sådana byggnader och informera om dessa.

Efter andra världskriget förnyades de internationella reglerna för skydd för krigsoffer genom fyra Genèvefördrag från år 1949 (FördrS 7-8/1955). I fördragen ingår allmänna bestämmelser om skydd för kulturegendom och för undvikande av skadegörelse på sådan. Graden av skydd höjdes år 1977, då Genèvefördragets I tilläggsprotokoll rörande skydd för offren i internationella väpnade konflikter samt II tilläggsprotokollet rörande skydd för offren i väpnade konflikter utan internationell karaktär (FördrS 81—82/1980) godkändes. I I tilläggsprotokollets del V a-delning II definieras krigsbrott bland annat som uppsåtligt väpnat anfall mot sådana klart erkända historiska minnesmärken, konstverk eller andaktsplatser, som utgör folkens kulturella eller andliga arv.

I den ovan nämnda utvecklingen inom den humanitära rätten har dock skyddet för kulturegendom ändå blivit ett sidotema. Därför har man i världsomfattande mån närmast på Unescos initiativ och regionalt t.ex. i Europa försökt att genom olika internationella avtal trygga bevarandet av det kulturhistoriska samt vetenskapliga och konstnärliga arvet.

Det viktigaste internationella fördraget som gäller skyddet för kulturegendom särskilt vid väpnade konflikter är den inom Unesco för-

handlade Haagkonventionen av år 1954 och dess protokoll om skydd för kulturegendom i händelse av väpnad konflikt (FördrS 92—93/1994). Konventionen innehåller bestämmelser som krigförande parter eller parter i väpnad konflikt skall iakttaga för att vid krigshandlingar undvika skada på kulturegendom. I konventionen ingår även bestämmelser om preventivt skydd av kulturegendom under fredstid. Haagkonventionen definierar begreppet kulturegendom i vid utsträckning, men den begränsar sig likväl till av människan framställda miljöer; ordagrant tolkat skyddar Haagkonventionen inte ur naturen uppkomna värdefulla miljöer.

Bland övriga allmänna världsomfattande fördrag om skydd för kulturegendom kan nämnas den inom Unesco år 1972 upprättade konventionen om skydd för världens kultur- och naturarv (FördrS 19/1987), vars avsikt är att skydda fast kulturarv och naturarv under fredstid. Denna världsarvskonvention tillämpas bland annat genom att precisera det för människan viktiga kultur- och naturarvet med hjälp av den förteckning över världsarv som Unesco upprätthåller. Konventionen tillämpas också genom de medel som internationellt samarbete och bistånd erbjuder i de fall då i konventionen avsedd egendom löper risk att förstöras på grund av naturfenomen eller mänsklig verksamhet. År 1970 har inom Unesco upprättats en konvention om förbud mot och förhindrande av olovlig import, export och överföring av äganderätt avseende kulturegendom (FördrS 91—92/1999). I konventionen förbjuds olovlig handel med lösa kulturföremål både under fredstid och vid väpnad konflikt. Finland har även anslutit sig till den av det i Rom belägna internationella institutet för förenhetligande av privaträtten (Unidroit) upprättade konventionen om stulna eller olagligt exporterade kulturföremål (FördrS 93—94/1999). I Unidroitkonventionen fästs inte vikt vid under vilka omständigheter kulturföremålet hamnat hos någon annan än den rätta ägaren eller innehavaren.

Bland regionala fördrag som Finland anslutit sig till kan nämnas den inom Europarådet år 1954 upprättade Europeiska kulturkonven-

tionen (FördrS 19/1979), konventionen om skydd för byggnadskulturarvet i Europa (FördrS 10/1992) samt den reviderade europeiska konventionen om skydd av det arkeologiska arvet (FördrS 26/2995). Dessa europeiska konventioner innehåller inte bestämmelser om skydd av kulturegendom uttryckligen vid väpnade konflikter.

1.2. Haagkonventionen från år 1954 om skydd för kulturegendom i händelse av väpnad konflikt

Haagkonventionen och dess protokoll öppnades för undertecknande år 1954. De trädde internationellt i kraft år 1956 och för Finlands del i december 1994. Konventionen uppkom efter andra världskriget i en situation, där en betydande del av det europeiska kulturarvet förstörts direkt eller indirekt som en följd av attacker och plundring. Utgångspunkten var tanken att förstörelsen av enskilda folkslags kulturarv inte endast utgjorde en nationell förlust, utan gällde hela mänsklighetens kultur. Konventionsparter är för närvarande 105 stater och till det första protokollet har 87 stater anslutit sig.

Konventionen består av en allmän del och en kompletterande del med verkställighetsbestämmelser. Målsättningen är att skydda kulturegendom vid väpnad konflikt och ockupation. Detta innebär bl.a. respekt för kulturegendom och tryggheten av dess bestånd. Ockupationsmakten förbinder sig att skydda kulturegendomen på ett ockuperat område. De fördragsslutande staterna skall dessutom redan under fredstid ordna skyddet av kulturegendom inom dess område i händelse av väpnad konflikt. Fördragsparterna definierar själva vilka åtgärder de anser nödvändiga. Protokollet i anslutning till konventionen bereddes i samband med konventionen, men utgör en särskild folkrättslig överenskommelse, genom vilken parterna förbinder sig att hindra export av kulturegendom från sitt område. Protokollet innehåller även bestämmelser om tillvaratagande och restitution av kulturegendom som i strid med konventionen bortförts från ett ockuperat område.

Frågan om Finlands anslutning till konventionen och dess första protokoll kom upp till behandling år 1989 då undervisningsministe-

riet gjorde en framställning i ärendet till utrikesministeriet. Man hade också tidigare utan resultat diskuterat en anslutning, men på basis av nya utlåtanden liksom också senare utredningar ansågs en anslutning klart behövlig och ändamålsenlig. Haagkonventionen jämte protokollet konstaterades ha bevarat sin ställning som ett centralt dokument på området, och att även om man medgav att konventionen var delvis föråldrad, hade den blivit en oskiljaktig del av internationell sedvanerätt. En anslutning till konventionen ansågs stärka dess internationella effekt genom att dess täckning utvidgades och att den sålunda kunde främja att konventionens principer iakttogs vid internationella konflikter. Haagkonventionen är av betydelse också för att ett tillräckligt skydd inte kan garanteras vid väpnade konflikter enbart genom övriga överenskommelser som gäller skydd av kulturegendom.

2. Propositionens målsättning och de viktigaste ändringarna

2.1. Allmänt

Bristerna i Haagkonventionen av år 1954 utgjorde utgångspunkten för upprättandet av ett nytt instrument. Diskussioner om detta inleddes i Haag redan år 1993 och det andra protokollet godkändes av en av Unesco sammankallad diplomatkonferens i Haag år 1999.

Med det nya instrumentet ville man stärka verkställigheten av konventionen och förbättra nivån på skyddet för kulturegendom. Förnyandet koncentrerades till de punkter i konventionen som upplevts som särskilt problematiska, bl.a. undantagsklausulen om militär nödvändighet, klassificering och registrering av kulturegendomen, definitionen av särskilt skydd samt avtalets övervakningsmekanism och befogenhet. Speciellt begreppet särskilt skydd upplevdes som svårtolkat och med reformen ville man framför allt förenkla registreringen av föremål med särskilt skydd och öka dess flexibilitet. Haagkonventionens kategoriska villkor, som t.ex. skyddsobjektets närhet till industricentra och flygplatser samt godkännandeprocessens rigiditet utgör centrala orsaker till att i registret för särskilt

skydd endast upptagits ett objekt (Vatikanen). Skyddet av kulturegendom har dessutom försvårats av att bestämmelser om kriminalisering och straff för gärning som strider mot konventionen har saknats. Reformen avsåg att undanröja även detta missförhållande. Finland understödde ett skilt protokoll som nytt instrument och inte en ändring av konventionen. Vid den praktiska tillämpningen måste avtalstexternas överlappning och skillnader klart definieras. Texternas åtskildhet klarlägger förhållandet mellan konventionen och protokollet i de fall, då en stat är part i bägge instrumenten.

Allmänna bestämmelser om skydd. I folk-rätten ingår inte som sådan någon generalklausul som grundar sig på militärt nödtvång och som skulle berättiga till att inte iaktta internationella bestämmelser, utan ett sådant förfarande måste grunda sig på ett uttryckligt stadgande som tillåter sådant. Finland understödde i sitt ställningstagande beträffande allmänt skydd en konstruktion och definitioner som skulle grunda sig på Haagkonventionen, men betonade ändå att nya preventiva åtgärder för skydd för kulturegendom skulle intas i protokollet. Principerna för allmänt skydd bildar också en helhet, som grundar sig på Haagkonventionen (inbegripet militärt nödtvång) och I tilläggsprotokollet från år 1977 (kultur-egendomen utgör civilt mål såvida den inte definieras som militärt mål). För att stärka skyddet preciserades förutsättningarna för att kunna använda tvång i såväl anfall som annan militär verksamhet.

Förstärkt skydd. Till protokollets viktigaste resultat hör definierandet av begreppet förstärkt skydd och den förteckning som på basen av detta upprättades över den kulturegendom som är underkastad sådant skydd. Finland ansåg att kulturegendom under förstärkt skydd skulle definieras så, att begreppet bättre svarar mot nutida krav och skapar ett effektivt medel för att förverkliga skyddet.

Med hjälp av klassificerings- och registreringskriterier definieras skyddsobjekten rättsligt på ett annat sätt än i Haagkonventionens bestämmelser om särskilt skydd. Utgångspunkten är den särskilt värdefulla kulturegendomens intresse, som kräver att både skyddsstaten och den anfallande parten av-

står från att använda kraftmedel. Kriterier för att erhålla skydd är objektets stora betydelse för mänskligheten, nationella skyddsmekanismers verksamhet samt avhållande från att använda objektet för militära ändamål vid såväl anmälningstidpunkten som i framtiden.

Militära kraftmedel kan enligt protokollet användas endast då objektet förlorat sin status av skyddsobjekt. Dessutom måste villkoren i artikel 13 stycke 2 vara uppfyllda, dvs. anfall bör vara det enda medlet för att få slut på användandet av kulturendomen som militärt mål, och alla möjliga försiktighetsåtgärder måste ha vidtagits beträffande militära medel för att undgå att skada kulturendomen eller för att minimera skadorna.

Institutionella frågor. Genom protokollet bildas en ny kommitté regeringarna emellan som utses av avtalsparternas sammanträde. Till kommitténs uppgifter hör att uppgöra en lista över kulturegendom under effektivt skydd samt att besluta om vilka objekt som godkänns att bli upptagna i listan. Kommittén har även befogenhet att övervaka protokollets verkställighet, vilket är något nytt inom den humanitära rätten.

Med protokollet grundades en fond, som stöder särskilt nationellt skydd av kulturegendom som hör till området för förstärkt skydd. Fonden grundar sig på frivilliga donationer av stater, organisationer och enskilda.

Straffrättsligt ansvar och befogenhet. Inskrivningen av noggranna brottsdefinitioner, straffrättsliga ansvars- och straffförpliktelser samt befogenhetsklausuler var förutom förstärkt skydd ett av de viktigaste resultaten i protokollet. Förstörelse av kulturegendom har även tidigare varit straffbart bl.a. genom bestämmelserna i Genèvefördragen och tilläggsprotokollen om skydd av civila mål och vissa kulturobjekt, men inte kulturendomen som sådan.

Protokollet definierar övergripande förpliktelsen att skydda kulturegendom vid väpnad konflikt. Fördragsparterna förpliktas klart att befästa en kompetens för i protokollet definierade brott utgående från national- eller regionalprincipen. Dessutom är de fördragslutande parterna skyldiga att i fråga om vissa allvarliga brott antingen åtala eller utlämna. I protokollet ingår dessutom en undantagsbestämmelse som begränsar kompeten-

sen hos sådana staters militär som inte är part i protokollet.

Konflikter som inte är av internationell karaktär. Protokollet gäller i sin helhet även konflikter som inte är av internationell karaktär, vilket bör anses vara betydelsefullt med tanke på antalet interna konflikter. Protokollets tillämpningsområde är sålunda mera omfattande än tillämpningsområdet för Haagkonventionen eller den allmänna humanitära rätten.

2.2. Straffrättsligt ansvar och jurisdiktion

Straffbara gärningar enligt protokollet

I artikel 15 i protokollet definieras straffbara gärningar samt uppställs krav på avtalsparterna att kriminalisera dessa handlingar. Enligt artikel 15 stycke 1 begår en person ett i protokollet avsett brott om han uppsåtligt och i strid med konventionens protokoll gör sig skyldig till någon av följande handlingar: riktar anfall mot kulturegendom med förstärkt skydd, använder kulturegendom med förstärkt skydd eller dess omedelbara närhet för att stöda militär verksamhet, förorsakar omfattande förstörelse av kulturegendom som skyddas av konventionen eller protokollet eller tillägnar sig sådan kulturegendom, riktar angrepp mot sådan kulturegendom samt även stöld, rån, olaglig tillägnelse eller förstörelse av kulturegendom som åtnjuter skydd enligt konventionen eller protokollet.

Enligt stycke 2 i artikeln skall varje fördragsslutande part vidta nödvändiga åtgärder för att göra de i artikeln nämnda brotten straffbara enligt nationell lagstiftning och föreskriva vederbörlig straff för brotten. Härvid skall fördragsparterna följa den nationella lagstiftningens och folkrättens allmänna principer, inbegripet de regler som utsträcker personligt straffrättsligt ansvar till de personer som inte direkt gjort sig skyldiga till handlingen.

De handlingar som avses i artikeln är straffbara enligt gällande stadganden i strafflagen och artikeln ger inte behov att ändra lagstiftningen.

Enligt 11 kap. 1 § strafflagen (39/1889) döms en sådan person för krigföringsbrott som använder ett förbjudet krigföringssätt el-

ler stridsmedel, missbrukar ett internationellt igenkänningstecken som skyddar sårade och sjuka eller på något annat sätt bryter mot bestämmelserna i ett för Finland förpliktande internationellt avtal om krigföring eller mot allmänt erkända och vedertagna folkrättsliga lagar eller sedvänjor som gäller krig. Konventionen om skydd för kulturegendom i händelse av väpnad konflikt hör i enlighet med 11 kap. 1 § 3 punkten till de internationella avtal om krigföring som förpliktar Finland. Även konventionens protokoll hör efter att de trätt i kraft till de avtal som avses i detta lagrum. Brotten som avses i artikel 15 blir sålunda enligt 11 kap. 1—3 § strafflagen straffbara som krigföringsbrott, grovt krigföringsbrott eller lindrigt krigföringsbrott. Stadgandet om krigföringsbrott passar in på alla i artikel 15 uppräknade brott. I princip är alla i artikel 15 avsedda brott till sin klandervärdhet sådana, att de i första hand skulle bedömas närmast som krigföringsbrott eller grovt krigföringsbrott.

Protokollet tillämpas enligt dess artikel 3 stycke 1 i situationer som avses i artikel 22 stycke 1 samt artikel 18 stycke 1 och 2 i konventionen, förutom de bestämmelser som tillämpas i fredstid. Enligt artikel 22 tillämpas protokollet vid väpnade konflikter som till sin karaktär inte är internationella och som försiggår på någon avtalsparts område. Enligt artikel 18 stycke 1 och 2 tillämpas konventionen under krig eller annan väpnad konflikt eller vid tillfällena av partiell eller total ockupation av en fördragsslutande parts territorium. Protokollets och konventionens bestämmelser om fredstid gäller i först hand bl.a. respekt för kulturegendom, skydd av sådan under fredstid samt märkning av kulturegendom.

För Finland förpliktande avtal om krigföring innehåller bestämmelser om ockupation eller erövring av område. Speciellt Genèvekonventionen om skydd för civilpersoner under krigstid (IV Genèvekonventionen, FördrS 7—8/1955) gäller en sådan situation då en fördragsstat blir ockuperad eller erövrad. Krigföringsbrotten täcker således redan nu handlingar som har begåtts under en ockupation.

Omfattande förstörelse av kulturegendom i andra fall än under en väpnad konflikt i en-

lighet med artikel 15 stycke 1 punkt c skulle kunna vara straffbar, förutom enligt ovan nämnda stadganden om krigföringsbrott även som i 34 kap. 1 § strafflagen avsett sabotage, såvida förstörelsen görs genom antändning eller sprängning. Förorsakande av grov förstörelse kunde dessutom vara straffbart enligt 34 kap. 3 § strafflagen som grovt sabotage. En lindrigare förstörelse än sabotage kunde vara straffbart som i 35 kap. strafflagen avsedd skadegörelse. Grov skadegörelse kunde det enligt 35 kap. 2 § 3 punkten vara fråga om, ifall skadegörelsen förorsakar avsevärd skada på egendom som är synnerligen värdefull i historiskt eller kulturellt hänseende. I punkt c i artikeln avsedd beslagtagnings av kulturegendom skulle däremot även kunna vara straffbart enligt stadgandena om krigföringsbrott i 11 kap. 1-3 § strafflagen.

Stadgandet om byggnadsskyddsbrott i 48 kap. 6 § strafflagen kunde täcka i artikel 15 punkt c avsedd omfattande förstörelse samt i vissa fall i punkterna a och d avsett anfall. Tillämpningen av paragrafen förutsätter dock att föremålen är skyddade genom bestämmelserna i denna lag eller med stöd av den utfärdade bestämmelser.

De handlingar som avses i artikel 15 punkt e kunde vara straffbara enligt strafflagens stadganden om stöld, rån, förskingring, grov förskingring, olovligt brukande, grovt olovligt brukande eller besittningsintrång. I punkten avsedd förstörelse av kulturegendom skulle enligt det ovan sagda vara straffbart som sabotage eller skadegörelse. Utgångspunkten bör dock vara, att beträffande handlingar som riktar sig mot kulturegendom som skyddas genom konventionen eller protokollet tillämpas grundbrottsrekvisit eller grova gärningsformer. Sålunda torde knappast stadgandet om besittningsintrång tillämpas, eftersom besittningsintrång endast tillämpas då strängare straff för gärningen inte föreskrivits på annat ställe i lag. Kulturegendomen kan anses vara sådan synnerligen värdefull egendom som nämns t.ex. exempel i stadgandena om grov stöld och grov förskingring, oberoende av hurudan kulturegendom det är fråga om.

Eftersom protokollets kriminaliseringsförpliktelse likväl i princip hör till de bestäm-

melser i protokollet som är förpliktande uttryckligen under krigstid, täcker stadgandena om krigföringsbrott i 11 kap. 1-3 § strafflagen de handlingar som avses i artikel 15. Efter det att protokollet trätt i kraft hör det till de i 11 kap. 1 § 1 mom. 3 punkten avsedda för Finland förpliktande internationella avtal om krigföring, vilkas överträdelse bestraffas som krigföringsbrott. Som ovan konstaterats är handlingarna som avses i artikel 15 i sådan grad klandervärda, att de skulle bedömas som krigföringsbrott eller grovt krigföringsbrott. Detta gäller i enlighet med ovanstående särskilt stycke 1 punkterna a-d, men även handlingar som avses i punkte e.

Enligt stycke 2 i artikeln skall fördragsparterna vid kriminalisering av handlingar som nämns i stycke 1 iaktta folkrättens allmänna principer, här i inbegripet de regler som utsträcker personligt straffrättsligt ansvar även till de personer som inte direkt gjort sig skyldiga till dådet. Bestämmelsen utvidgar inte det straffrättsliga ansvaret längre än det nuvarande och omfattar inte en större personkrets.

Stadgandena i Finlands strafflags 5 kapitel om delaktighet täcker det att ansvaret utsträcks till dem, som inte är direkt skyldiga till handlingen utan verkat som anstiftare, medhjälpare eller medbrottsling. Kapitlet förnyades i samband med reformen av lagstiftningen om straffrättens allmänna läror och det förnyade kapitlet (515/2003) träder i kraft från och med början av år 2004. Innehållet i stadgandena om medbrottslighet, anstiftan och medhjälp ändrades inte. Däremot fogades ett stadgande om indirekt handlande till kapitlet.

Jurisdiktion

Artikel 16 i protokollet definierar grunderna för straffrättslig jurisdiktion. Enligt stycke 1 i artikeln skall varje fördragspart vidta behövliga lagstiftningsåtgärder för att utsträcka sin jurisdiktion så att den omfattar i artikel 15 avsedda brott då brottet begås inom ifrågavarande stats territorium, då den föregivna brottslingen är medborgare i denna stat eller, i fråga om i artikel 15 punkterna a—c, då den föregivna brottslingen befinner sig inom denna stats territorium.

Enligt stycke 2 i artikeln utesluter inte protokollet i fråga om jurisdiktion att personligt straffrättsligt ansvar uppstår eller att jurisdiktionen används med stöd av tillämplig nationell eller internationell rätt och det inverkar inte på jurisdiktionen enligt internationell rätt. På basen av protokollet uppstår dock inte personligt straffrättsligt ansvar för personer, som hör till en sådan stats stridskrafter eller är medborgare i sådan stat, som inte är part i detta protokoll. Protokollet ställer inte heller någon förpliktelse att utsträcka jurisdiktionen till sådana personer eller att utlämna dem på grund av brott.

Enligt 1 kap. 1 § strafflagen tillämpas finsk lag på brott som har begåtts i Finland. Paragrafen motsvarar i artikel 16 stycke 1 punkt a ställda krav.

I 1 kap. 7 § strafflagen stadgas om internationella brott som begåtts utanför Finland och vilkas straffbarhet oberoende av lagen på gärningsorten grundar sig på en internationell överenskommelse som är förpliktande för Finland, eller på någon annan författning eller bestämmelse som är internationellt förpliktande för Finland. Närmare stadganden om tillämpningen av 1 kapitlet 7 § strafflagen utfärdas genom förordning. Artikel 16 stycke 1 punkt c i protokollet förutsätter att avtalsparterna utsträcker sin jurisdiktion till i artikel 15 punkterna a-c nämnda brott i sådana fall, då den föregivna brottslingen befinner sig på denna stats område. Det kan då vara fråga om att den föregivna brottslingen inte har någon anknytning till Finland.

Enligt artikel 16 stycke 2 uppstår inte på grund av protokollet något personligt straffrättsligt ansvar för personer som hör till stridskrafterna i en sådan stat eller är medborgare i en sådan stat som inte är part i protokollet, med undantag av medborgare som tjänstgör i stridskrafterna hos en sådan stat som är part i protokollet. Protokollet ställer ingen skyldighet att utsträcka jurisdiktionen till sådana personer eller till att utlämna dem. Sålunda gäller protokollets stadganden om jurisdiktion i första hand endast medborgare i en stat som är fördragsslutande part till protokollet. Eftersom protokollet innehåller en kriminaliseringsförpliktelse och en förpliktelse att ställa egna medborgare under sin jurisdiktion, förutsätter inte protokollet i första

hand att handlingarna skulle bli internationella brott, dvs. att den s.k. universalitetsprincipen skulle tillämpas. Sålunda kunde kraven i artikel 16 stycke 1 punkt c kunna uppfyllas med tillämpning av stadgandena i 1 kap. 8 § strafflagen om ställföreträdande jurisdiktion. Enligt paragrafen tillämpas finsk lag på brott som har begåtts utanför Finland och på vilket enligt finsk lag som straff kan följa fängelse i över sex månader, om den stat inom vars område brottet har förövats har begärt att åtal för brottet skall väckas vid finsk domstol eller med anledning av brottet har framställts begäran om att gärningsmannen skall utlämnas men begäran har avslagits. Kravet på dubbel straffbarhet i 1 kap. 11 § strafflagen gäller principen om ställföreträdande jurisdiktion, men kraven skulle uppfyllas eftersom protokollet inte uppställer straffrättsligt ansvar för en person som inte är medborgare i en fördragsslutande stat. Enligt kriminaliseringsförpliktelsen i protokollet är fördragsparterna skyldiga att kriminalisera handlingar som avses i artikel 15, varför kravet på dubbel straffbarhet också i praktiken skulle uppfyllas mellan parterna.

Enligt artikel 16 stycke 1 punkt b skall fördragsparterna utsträcka sin jurisdiktion till alla de fall där den föregivna brottslingen är medborgare i ifrågavarande stat. Enligt 1 kap. 6 § strafflagen tillämpas finsk lag på brott som en finsk medborgare har begått utanför Finland. Enligt kravet på dubbel straffbarhet i 11 § 1 mom. i sagda kapitel kan finsk lag tillämpas då ett brott begåtts av finsk medborgare inom en främmande stats område endast om gärningen är straffbar också enligt lagen på gärningsorten och om även den främmande staten kunde ha dömt ut straff för gärningen. I paragrafens 2 mom. stadgas att på vissa brott begångna av finsk medborgare utomlands kan tillämpas finsk lag, även om gärningen inte är straffbar på gärningsorten. Paragrafens 2 mom. innebär således ett undantag från kravet på dubbel straffbarhet. Har brottet igen begåtts på ett område som inte tillhör någon stat, är förutsättningen för straffbarhet enligt 1 kapitlet 6 §, att på brottet enligt finsk lag kan följa fängelse i över sex månader. Påföljden för lindrigt krigföringsbrott är enligt 11 kapitlet 3 § strafflagen böter eller högst sex månader fängelse. Till den de-

len uppfyller regleringen inte konventionens krav, om en finsk medborgare skulle begå lindrigt krigföringsbrott mot kulturegendom på ett område som inte tillhör någon stat, t.ex. Antarktis eller på öppna havet. Dyliga situationer torde i praktiken vara sällsynta. Ovan har även i samband med artikel 15 konstaterats att i artikeln avsedda handlingar skulle bedömas som krigföringsbrott eller grovt krigföringsbrott. Sålunda innebär ikraftsättandet av protokollet inte någon ändring beträffande gällande lagstiftning.

Även i övrigt täcker Finlands nuvarande lagstiftning de situationer som nämns i punkt b, förutsatt att handlingen är straffbar också på gärningsorten. Stycke 1 punkt b i artikeln förutsätter till sin ordalydelse dock att jurisdiktionen utsträcks till alla de fall, där den föregivna brottslingen är medborgare i ifrågavarande stat, dvs. oberoende av om handlingen är straffbar enligt lagen på gärningsorten. Därför förutsätter verkställandet av artikel 16 stycke 1 punkt b ändringar i gällande lag.

Den ändring som artikel 16 stycke 1 punkt b förutsätter kunde i princip genomföras på två sätt. Det första alternativet vore att göra alla handlingar som avses i artikel 15 till internationella brott, varvid gärningar som begås utanför Finland skulle vara straffbara oberoende av gärningsort. Protokollet förutsätter dock inte nödvändigtvis att denna s.k. universalitetsprincip används i fråga om de brott som nämns i artikel 15 stycke 1. Enligt artikel 16 stycke 2 punkt b i protokollet uppstår inte heller personligt straffrättsligt ansvar för personer som hör till stridskrafterna i en sådan stat eller är medborgare i en sådan stat som inte är part i protokollet, som inte heller ställer någon skyldighet att utsträcka sin jurisdiktion till sådana personer. Skulle handlingarna i artikel 15 göras till internationella brott skulle man gå betydligt längre än vad protokollet förutsätter. Tillämpningen av finsk straffrätt vore i så fall onödigt omfattande och kunde stå i strid med suveräniteten hos den straffrättsliga jurisdiktionen i de stater som inte är parter i protokollet.

Det andra alternativet vore att foga de handlingar som avses i artikel 15 till 1 kap. 11 § 2 mom. strafflagen som brott, för vilka kravet på dubbel straffbarhet inte tillämpas.

Handlingarna enligt artikel 15 är enligt ovanstående straffbara enligt strafflagens nuvarande stadganden. Ifrågavarande stadganden i strafflagen täcker dock en mängd andra brott än de som avses i artikel 15. En direkt hänvisning till ifrågavarande paragrafer i strafflagen skulle i så fall täcka en betydligt vidsträcktare mängd brott än vad artikel 16 stycke 1 punkt b förutsätter. En direkt hänvisning till protokollet kan igen inte anses önskvärd med tanke på straffrättens legalitetsprincip. En hänvisning till strafflagens stadganden som uppfyller kriminaliseringsförpliktelsen borde i så fall preciseras med ett omnämnande av protokollet. Därför föreslås att 1 kap. 11 § 2 mom. strafflagen om kravet på dubbel straffbarhet ändras så, att kravet på dubbel straffbarhet inte skulle tillämpas på sådant krigföringsbrott eller grovt krigföringsbrott som avses i andra protokollet till Haagkonventionen från år 1954 om skydd för kulturegendom i händelse av väpnad konflikt.

En dylik reglering vore i viss mån inte allena täckande. Ett brott som begåtts utomlands skulle bli straffbart om gärningsmannen är finländare. Vore finländaren endast anstiftare eller medhjälpare, kunde finsk strafflag inte tillämpas eftersom den inte kunde tillämpas på den utländska huvudgärningsmannen. En finsk anstiftare och medhjälpare skulle sålunda undgå straff om huvudgärningsmannen vore medborgare i en sådan stat som inte är part i protokollet, åtminstone i de fall då även den finska medborgarens delaktighet skett på en sådan stats område som inte är part i protokollet. För att förpliktelsen i artikel 15 stycke 2 kunde uppfyllas föreslås att kravet på dubbel straffbarhet skulle avlägsnas även beträffande finländska anstiftare och medhjälpare. Ordalydelsen skulle även täcka stadgandet i 5 kap. strafflagen om medelbart gärningsmannaskap, som intogs i strafflagen i samband med reformen av strafflagens allmänna läror.

Åtal

Artikel 17 stycke 1 innehåller den s.k. principen om att utlämna eller döma. Enligt detta stycke skall en avtalspart som inte utlämnar en person som föreges ha gjort sig

skyldig till i artikel 15 stycke 1 punkterna a-c avsedda brott, utan undantag och utan oskäligt dröjsmål hänskjuta ärendet till behöriga myndigheter så att dessa kan väcka åtal mot vederbörande och följa stadgandena om rättegång enligt nationell lagstiftning eller, i tillämpliga delar, internationell rätt. Principen att utlämna eller döma är allmän i internationella fördrag och den har i vissa fall ansetts inkludera kravet på tillämpning av universalprincipen. Enligt artikel 17 stycke 1 gäller principen dock endast i artikel 15 stycke 1 punkterna a—c avsedda brott. Enligt artikel 16 stycke 2 uppställer protokollet inte heller någon förpliktelse att utsträcka jurisdiktionen till eller att utlämna personer, som hör till stridskrafterna i en sådan stat eller är medborgare i en sådan stat som inte är avtalspart till protokollet. Därför kan man inte anse att artikel 17 stycke 1 skulle fordra ett krav på tillämpning av universalprincipen.

Enligt artikelns andra stycke skall var och en, utan att detta begränsar eventuella tillämpliga bestämmelser i internationell rätt, för vilken anordnas rättegång på grund av konventionen eller protokollet, garanteras en rättvis behandling och rättegång enligt nationell lagstiftning och internationell rätt i alla skeden av rättegången, och denna behandlingen av denna person får inte vara sämre än den behandling som folkrätten förutsätter.

Utlämning för brott

Artikel 18 i protokollet innehåller bestämmelser om utlämning för brott, vilka avser att förenkla utlämningsförfarandet. Enligt stycke 1 i artikeln skall avtalsparterna anse att brotten som nämns i artikel 15 stycke 1 punkterna a-c hör till sådana brott, för vilka brottslingen kan utlämnas före konventionens ikraftträdande i enlighet med gällande avtal mellan parterna om utlämning i händelse av brott. Avtalsparterna förbinder sig dessutom att innesluta dessa brott i alla de avtal om utlämning för brott som de senare sluter sinsemellan.

Stycke 2 i artikeln gäller sådana fall där en avtalspart uppställer utlämningsavtal som villkor för utlämningen. Får en sådan avtalspart en begäran om utlämning från en annan avtalspart, med vilken den inte har bilateralt

avtal om utlämning, kan parten om den så önskar betrakta detta protokoll som rättslig grund för utlämnande i fråga om brott som avses i artikel 15 stycke 1 punkterna a-c.

Enligt stycke 3 erkänner de avtalsparter, som inte ställer ett avtal som villkor för utlämning på grund av brott, i artikel 15 stycke 1 punkterna a—c som sådana brott, för vilka brottslingen kan utlämnas. Utlämningen sker med beaktande av villkoren i lagstiftningen hos den avtalspart som framställt begäran.

Enligt stycke 4 i artikeln behandlas de brott som nämns i artikel 15 stycke 1 punkterna a-c som om de skett, förutom på gärningsorten, även på de avtalsparter område som i enlighet med artikel 16 stycke 1 utsträckt sin jurisdiktion att omfatta dessa brott.

Artikeln förutsätter att brotten i artikel 15 stycke 1 punkterna a—c anses höra till sådana brott, för vilka brottslingen kan utlämnas till en annan avtalspart. För Finlands del innebär detta att maximistrafet för i artikel 15 stycke 1 punkterna a—c avsedda brott bör vara i överensstämmelse med 4 § lagen om utlämning för brott (456/1970). Enligt 4 § i lagen får utlämning inte ske, om inte den gärning för vilken utlämning begärts är eller, om den hade begåtts i Finland under motsvarande förhållanden, skulle vara att anse som ett brott för vilket det strängaste straffet enligt finsk lag är fängelse i minst ett år.

Paragrafens 2 mom. definierar vem som får utlämnas till en medlemsstat i Europeiska unionen. Enligt momentet kan till en medlemsstat i Europeiska unionen den som inte är finsk medborgare utlämnas för ett brott för vilket, om det begåtts i Finland under motsvarande förhållanden, det strängaste straffet enligt finsk lag är fängelse i minst sex månader och på vilket enligt lagen i den ansökande staten kan följa frihetsstraff eller frihetsberövande skyddsåtgärd upp till en tid av lägst tolv månader. Enligt utkastet till förslaget om verkställighet av Europeiska unionens råds rambeslut (EGOT L190,18,7,2002 s.1) om europeiska föreskrifter för anhållande och utlämning medlemsländer emellan (Justitieministeriet, Utlåtanden och utredningar 2003:4) skulle ur paragrafen utgå specialstadganden om Europeiska unionens medlemsländer, vilket bl.a. paragrafens 2

mom, innehåller. Om detta skulle stadgas i den nya lagen om utlämning på grund av brott mellan Finland och Europeiska unionens medlemsstater.

Ovan har i samband med artikel 15 konstaterats att i stycke 1 avsedda brott skulle vara straffbara enligt strafflagen som krigföringsbrott eller grova krigföringsbrott. För krigföringsbrott kan enligt 11 kapitlet 1 § dömas till fängelse i högst sex år, för grovt krigföringsbrott enligt 2 § i samma kapitel till fängelse i högst tolv år. Detta innebär att utlämning på grund av dessa brott är möjligt och att finsk lagstiftning uppfyller förpliktelserna i artikel 18.

Beträffande utlämning av finska medborgare kan konstateras att huvudregeln enligt den allmänna lagen om utlämning enligt dess 2 § är att en finska medborgare inte utlämnas. Enligt 2 § kan dock en finsk medborgare utlämnas till en medlemsstat i Europeiska unionen för lagföring på vissa grunder. Förutsättningarna är bl.a. att gärningen är ett sådant brott eller sådan gärning som, om den hade begåtts i Finland under motsvarande förhållanden, skulle vara att anse som ett brott för vilket det strängaste straffet enligt finsk lag är fängelse i minst fyra år. Enligt utkastet till förslaget om nationellt ikraftsättande av det europeiskt beslutet om anhållan skulle 2 § upphävas.

Eftersom maximistraffet för krigföringsbrott och grovt krigföringsbrott är sex respektive tolv år fängelse skulle det vara möjligt att utlämna en finsk medborgare till EU:s medlemsstater för ifrågavarande brott, om de övriga uppställda kraven uppfylls.

Rättshjälp

Artikel 19 i protokollet gäller rättshjälp i fråga om förundersökning, rättegång eller utlämning på grund av brott beträffande brott som avses i artikel 15.

Enligt stycke 1 i artikeln förbinder sig parterna att bistå varandra möjligast omfattande vid förundersökning, rättegång eller utlämning på grund av i artikel 15 avsedda brott, häri inbegripet hjälp med anskaffande av bevismaterial för rättegången.

Enligt stycke 2 uppfyller parterna sina förpliktelser enligt stycke 1 i enlighet med

överenskommelse om rättshjälp eller andra arrangemang. Finns inte sådana avtal eller arrangemang bistår avtalsparterna varandra i enlighet med sin nationella lagstiftning.

Lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden (4/1994) tillåter ett flexibelt rättshjälpssystem och uppfyller artikelns krav. Till lagens tillämpningsområde hör inte enligt 2 § utlämning för brott. Angående utlämning för brott har redogjorts ovan i samband med artikel 18.

Grunder för vägran

Artikel 20 om grunder för vägran preciserar artikel 18 om utlämning för brott. Enligt stycke 1 i artikeln anses vid utlämning de brott som nämns i artikel 15 stycke 1 punkterna a-c samt brotten i fråga om inbördes rättshjälp enligt artikel 15 inte vara politiska brott eller brott i anslutning till sådana eller brott begångna av politiska orsaker. I enlighet med detta kan begäran om utlämning eller rättshjälp för dessa brott inte avvisas endast på grund av att begäran gäller politiska brott eller brott i anslutning till sådana eller brott begångna av politiska orsaker.

Förbudet mildras av den s.k. diskrimineringsklausulen i stycke 2 i artikeln. Enligt den kan en fördragsslutande part vägra att utlämna en person på grund av brott i artikel 15 stycke 1 punkterna a-c ifall det föreligger grundad anledning att anta, att begäran framställts för att åtala eller straffa någon på grund av ras, religion, nationalitet, etniska härkomst eller politiska åsikter. På samma grunder kan en part vägra rättshjälp i fråga om brott som avses i artikel 15.

I 6 § lagen om utlämning för brott (456/1970), nedan den allmänna utlämningslagen, förbjuds utlämning för politiska brott, men möjliggörs utlämning för ett politiskt brott om ett brott av icke-politisk beskaffenhet innefattas i eller är anknutet till ett politiskt brott, om gärningen bedömd som en helhet inte kan anses övervägande ha karaktären av ett politiskt brott. Enligt 2 § 2 mom. i lagen kan en finsk medborgare utlämnas för lagföring till en medlemsstat i Europeiska unionen, dock inte för politiska brott. Den allmänna utlämningslagens 6 § lämnar utrymme för prövning huruvida brottet är poli-

tiskt till sin natur. Den europeiska konventionen om bekämpande av terrorism (FördrS 16/1990, nedan europeiska terrorismkonventionen) ansågs på sin tid begränsa möjligheten till prövning enligt 6 § allmänna utlämningslagen, varför Finland gjorde en reservation om utlämning i samband med godkännandet av konventionen. Reservationen har sedermera återkallats genom en presidentförordning av år 2002 (300/2002).

Återkallandet berodde delvis på att Finland anslöt sig till EU:s utlämningsavtal varvid ett nytt 3 moment fogades till 6 § allmänna utlämningslagen, enligt vilket förbudet i paragrafens 1 mom. mot utlämning för politiska brott inte skulle tillämpas på en medlemsstat i EU. Vid återkallandet av reservationen fästes även vikt vid att övriga grunder för vägran fortfarande skulle vara i kraft i enlighet med europeiska konventionen om utlämning för brott (FördrS 32—33/1971) och europeiska terrorismkonventionen.

Återkallandet motiverades i propositionen om ändring av den allmänna utlämningslagen (RP 209/2001 rd) även med att tolkningen av politiska brott har ändrats, varför de i europeiska terrorismkonventionens 1 artikel avsedda brotten inte under några som helst omständigheter kan anses vara politiska brott (RP 209/2001 rd). Inte heller brotten som avses i artikel 15 i den aktuella konventionen kan anses vara politiska till sin karaktär.

Enligt utkastet till nationell verkställighet av Europeiska unionens råds rambeslut (EGOT L 190. 18.7.2002) om europeiska anhållningsbeslut och utlämning medlemsstater emellan (Justitieministeriet Utåtanden och utredningar 2003:4) skulle 2 § 2 mom. och 6 § 3 mom. i den allmänna utlämningslagen upphävas. Detta beror enligt utkastet på att specialstadgandena om medlemsstater i Europeiska unionen skulle upphävas, eftersom härom skulle stadgas i den nya lagen om utlämning för brott mellan Finland och medlemsstater i Europeiska unionen. I lagen skulle inte nämnas politiska brott som grund för vägran.

Bestämmelsen i artikel 20 begränsar i viss mån den omfattande prövningsrätten enligt 6 § i den allmänna utlämningslagen i fråga om vilka brott som är politiska. Å andra sidan kan man inte anse att ikraftsättandet av pro-

tokollet skulle förutsätta en ändring av den allmänna utlämningslagen. Protokollet skulle gälla som lag i Finland och kunde tillämpas parallellt med den allmänna utlämningslagen, eftersom det inte föreligger någon egentlig motstridighet mellan lagstadgandena och protokollsbestämmelserna.

Åtgärder gällande andra förbrytelser

Enligt artikel 21 skall varje part vidta behövliga lagstiftande, administrativa eller disciplinära åtgärder för att förhindra sådan uppsåtlig användning av kulturegendom som står i strid med konventionen eller protokollet eller olaga export av kulturegendom, annan förflyttning från ockuperat område eller överföring av ägorätt i strid med konventionen eller protokollet. Artikel 28 begränsar inte tillämpningen av artikel 28 i konventionen. I artikel 28 föreskrivs om parternas skyldighet att i enlighet med sin strafflagstiftning vidta alla nödvändiga åtgärder för att väcka åtal och vidta andra straffrättsliga eller disciplinära åtgärder mot personer, av vilken nationalitet de än är, som överträder eller ger order om överträdelser av bestämmelserna i konventionen.

3. Propositionens verkningar

Propositionen inverkar inte på statsbudgeten. Till museiverkets skyldigheter som verkställande myndighet för konventionen hör dock enligt protokollet att utveckla undervisnings- och utbildningsprogram för fredstid. Fastän skyldigheten i det första skedet kan uppfyllas genom att producera en skyddshandbok och inlemma en del av utbildningen i andra undervisningsprogram som gäller kulturarvet, kommer utvecklandet av dessa program att förorsaka en del kostnader. Även en överföring av eventuella uppdrag beträffande internationell hjälp till museiverket förutsätter en skild resursfördelning. Enligt museiverkets uppskattning skulle för utvecklandet av utbildning och internationell verksamhet i sinom tid behövas skild finansiering motsvarande ungefär två personarbetsår.

Propositionen har inte verkningar i fråga om organisation eller personal. De av det andra protokollet förutsatta beredskapsåtgär-

derna kan genomföras redan med de medel som föreslås i Haagkonventionens styrnings- och koordineringsgrupps PM (UVM 9:2001). Av propositionen följer inte heller några konsekvenser i fråga om ekonomiska, företags-, miljö- eller jämlikhetsfaktorer.

4. Beredningen av propositionen

För att reformera Haagkonventionen från år 1954 hölls den 24 -27 mars 1997 i Paris ett första sakkunnigsammanträde där även Finland deltog som observatör. Det andra protokollet förhandlades fram under åren 1997-1999 i sammanträden mellan fördragsparterna och godkändes slutligt vid diplomatkonfe-

rensen i Haag den 15—26 mars 1999 genom konsensus. Finland undertecknade protokollet den 17 maj 1999.

Regeringens proposition har uppgjorts vid utrikesministeriet som tjänsteuppdrag i samarbete med justitieministeriet. Utlåtanden om ikraftsättandet av protokollet inbegärdes av justitieministeriet, finansministeriet, försvarsministeriet, undervisningsministeriet, inrikesministeriet, museiverket samt huvudstaben. I utlåtandena ansågs allmänt att ett ikraftsättande av protokollet var motiverat.

Utlåtanden om propositionen inbegärdes av justitieministeriet, försvarsministeriet, undervisningsministeriet, inrikesministeriet, museiverket och generalstaben.

DETALJMOTIVERING

1. Andra protokollet till Haag-konventionen från år 1954 om skydd för kulturegendom i händelse av väpnad konflikt

Ingress

I ingressen till det andra protokollet framförs de huvudmålsättningar genom vilka de fördragsslutande parterna vill stärka och utveckla Haagkonventionens innehåll och verkställighet i praktiken. Till dessa centrala målsättningar hör att grunda ett nytt system med förstärkt skydd för betydande kulturarv i händelse av väpnad konflikt, att stärka konventionens betydelse bl.a. genom att klarlägga de åtgärder parterna kan använda för att göra konventionen känd och att den efterföljs samt ett mera effektivt beaktande av utvecklingen inom den internationella rätten i fråga om skydd för kulturegendom vid väpnad konflikt. I ingressen konstateras även att den internationella sedvanerättens regler fortfarande gäller i frågor som inte regleras av protokollets bestämmelser.

Vid diplomatkonferensen diskuterades inte i större utsträckning om innehållet i ingressen till andra protokollet eller dess rättsliga betydelse. Där belyses i mycket allmänna ordalag de närmare bestämmelserna i protokollet samt reformerna jämfört med 1954 års konvention. På ingressen kan således tillämpas artikel 31 i Wienkonventionen om traktaträtt (FördrS 33/1980), enligt vilken ingressen utgör en del av den sakliga helhet, enligt vilken protokollet skall tolkas.

Kapitel 1 Inledning

Artikel 1 Definitioner. I artikeln preciseras de centrala begreppen i det andra protokollet (punkterna a—k). Enligt punkt a avser "fördragsslutande part" en stat som är part i det andra protokollet. Enligt punkt b avser "kulturegendom" i artikel 1 i Haagkonventionen avsedd kulturegendom, som är "a) lös och fast egendom av stöd betydelse för varje folks kulturarv, såsom minnesmärken, kyrkliga eller profana, av arkitektonisk, konstnärlig eller historisk art; arkeologiska miljöer;

grupper av byggnader som i sin helhet har historiskt eller konstnärligt intresse; konstverk; manuskript, böcker och andra föremål av konstnärligt, historiskt eller arkeologiskt intresse; samt även vetenskapliga samlingar och betydande samlingar av böcker eller arkiv eller reproduktioner av de objekt som har beskrivits ovan, b) byggnader vars huvudändamål är att vara förvarings- och utställningsplats för sådan lös kulturegendom som anges under a, såsom museer, stora bibliotek, arkiv och skyddsrum som i händelse av väpnad konflikt kan ge skydd för den lösa kulturegendomen som anges under a, samt c) centra som inrymmer ett stort antal av sådan kulturegendom som anges under a och b".

I artikel 1 punkt c i det andra protokollet avser "konvention" konventionen om skydd för kulturegendom i händelse av väpnad konflikt som antogs i Haag den 14 maj 1954, i punkt d avser "fördragsslutande part till konventionen" en stat som är part i konventionen, i punkt e avser "förstärkt skydd" det skyddssystem som grundas i artikel 10 och 11, i punkt f avser "militärt mål" ett mål som i fråga om egenskap, syfte eller användning utgör en betydande del av militär verksamhet och vars fullständiga eller delvisa förstörelse, erövring eller oskadliggörande har klar militär fördel under rådande omständigheter. Av begreppen ovan ingår inte definitionen av militärt mål i 1954 års konvention. Definitionen hör till de bestämmelser i andra protokollet - liksom artikel 6 och 13 - genom vilka man strävar till att klarlägga de militära förpliktelseerna vid skydd för kulturegendom samt påföljden av försummandet av dessa.

Av definitionerna i artikel 1 i det andra protokollet avser "olaglig" i punkt g något som sker med tvång eller i strid med det ockuperade områdets nationella lagstiftning eller med internationell rätt, i punkt h avser "förteckning" en internationell förteckning i enlighet med artikel 27 stycke 1 punkt b över kulturegendom med förstärkt skydd, i punkt i avser "generaldirektör" Unescos generaldirektör och enligt punkt k avser "första protokollet" protokollet uppgjort i Haag den 14 maj 1954 om skydd för kulturegendom i händelse av väpnad konflikt. Det i punkten

nämnda första protokollet innehåller särskilda bestämmelser om skydd för kulturegendom på ockuperat område.

Artikel 2. Förhållande till konventionen. Enligt artikeln kompletterar det år 1999 upprättade andra protokollet konventionens bestämmelser i relationerna mellan avtalsparterna. Enligt protokollets slutbestämmelser (artikel 41—43) är protokollet öppet för undertecknande och ratificering eller anslutning för konventionens fördragsparter. Det andra protokollet tillämpas inte mellan sådana fördragsparter som inte godkänt det. I artikeln anges huvudreglerna för förhållandet mellan konventionen och protokollet. Förhållandet dem emellan behandlas även nedan i artikel 4 i det andra protokollet.

Artikel 3. Tillämpningsområde. Enligt stycke 1 i artikeln tillämpas protokollet i situationer som avses i artikel 22 stycke 1 samt i artikel 18 stycke 1 och 2 utöver att vissa bestämmelser i protokollet tillämpas under fredstid. I konventionen ingår bestämmelser om väpnad konflikt där flera fördragsstater är parter och om situationer, där fördragsstatens hela område eller en del därav är ockuperat. Avgörande är att krigshandlingar utbryter oberoende av krigsförklaring. Definitionen motsvarar här den internationellrättsliga regleringen av krig i t.ex. Genèvekonventionerna och till dem anslutna protokoll. Till denna del ändrar protokollet inte på vad som redan reglerats i konventionen. Hänvisningen i artikel 3 till artikel 22 stycke 1 i protokollet, dvs. kapitel 5, utsträcker tillämpningen av protokollet till sådana väpnade konflikter på avtalsparternas områden som till sin karaktär inte är internationella utan interna.

I stycke 2 i artikel 3 bestäms att protokollet binder parterna i sina inbördes förhållanden även då en stat som är part i den väpnade konflikten inte är fördragsslutande part. Dessutom tillämpas protokollet även på en sådan part i konflikten som inte är fördragsslutande part, om ifrågavarande part godkänner bestämmelserna i protokollet, och för den tid som den tillämpar detta. Stadgandet motsvarar artikel 18 stycke 3 konventionen.

Artikel 4. Förhållandet mellan bestämmelserna i kapitel 3 i detta protokoll och bestämmelserna i konventionen och detta protokoll. I artikeln ingår bestämmelser om till-

lämpningen av konventionen och det andra protokollet på olika skyddskategorier för kulturegendom, vilka är allmänt skydd (kapitel 1 konventionen, kapitel 2 i andra protokollet), särskilt skydd enligt konventionen (kapitel 2 i konventionen) samt effektiverat skydd (kapitel 3 i andra protokollet). Enligt artikeln tillämpar fördragsparterna i konventionen och protokollet i alla förhållanden och i fråga om all kulturegendom konventionens bestämmelser om allmänt skydd, så som dessa kompletterats med det andra protokollet. I fråga om sådan kulturegendom som beviljats såväl särskilt som effektiverat skydd tillämpas dock endast bestämmelserna om förstärkt skydd mellan sådana fördragsparter som är parter i protokollet eller som meddelat att de godkänner protokollet och tillämpar det i enlighet med artikel 3 stycke 2 i protokollet.

Kapitel 2 Allmänna bestämmelser om skydd

I kapitel 2 i det andra protokollet (artiklarna 5—9) ingår bestämmelser om grundskyddet för kulturegendom, dvs. om de åtgärder som å ena sidan staten där kulturegdomen är belägen skall vidta under fredstid för att undvika att kulturegdomen skadas och å andra sidan som krigförande stater skall vidta för att förhindra att kulturegendom skadas (respekt för kulturegendom). Det allmänna skyddet för kulturegendom utgör enligt konventionen miniminivån på folkträttsligt skydd som avtalsparterna i alla förhållanden skall ha som mål att efterfölja.

Artikel 5. Skydd för kulturegendom. Grundstadgandet om skyddandet av kulturegendom ingår i konventionens artikel 3, enligt vilken de fördragsslutande parterna åtar sig att i fredstid förbereda skyddet av kulturegendom inom sitt eget territorium mot följder av väpnad konflikt genom att vidta sådana åtgärder som de anser lämpliga. Konventionens bestämmelser om att märka kulturegdomen med i konventionen bestämt emblem, fördragsparternas skyldighet att ordna utbildning om konventionen för sin försvarsmakt och utnämmandet av ansvariga sakkunniga i fråga om skydd av kulturegendom är alla exempel på säkringsåtgärder. En-

ligt artikel 23 i konventionen kan Unesco på begäran lämna teknisk hjälp åt en fördragslutande stat att verkställa konventionens förpliktelser.

I artikel 5 i andra protokollet specificeras som rekommendationer sådana åtgärder som en part kan vidta för att genomföra förpliktelserna att skydda kulturegendomen under fredstid. I artikel nämns uppgörande av egendomsförteckningar, planering av nödgärder i fall av eldsvåda eller konstruktionsras, förberedelse för förflyttning av lös kulturegendom eller förberedelse för skydd av sådan egendom på platsen samt utnämning av en behörig myndighet som svarar för säkrandet av kulturegendomen. Åtgärderna, som nämns som exempel, för i sig inte något nytt med sig beträffande partens förpliktelser, för dessa åtgärder har kunnat härledas redan ur bestämmelserna i Haagkonventionen. Åtgärderna har närmast för klarhetens skull förtecknats i artikel 5 i andra protokollet om allmänna bestämmelser om skydd. I artikel 5 i protokollet ingår också sådana nya bestämmelser som grundandet av en fond vid Unesco (artikel 29) genom vilken man kan hjälpa t.ex. parter som är utvecklingsländer, samt nya bestämmelser om information och internationellt samarbete och bistånd (artiklarna 30—33 nedan).

Artikel 6. Respekt för kulturegendom. I denna artikel, liksom i artikel 7 och 8, har klarlagts de militära förpliktelser som hör till det allmänna skyddet för kulturegendom och som tillämpas då en väpnad konflikt utbrutit. Avsikten med artikel 6 i protokollet är att stärka skyddet för kulturegendom vid väpnad konflikt genom att göra förutsättningarna för militära kraftmedel strängare jämfört med motsvarande bestämmelser i artikel 4 i år 1954 års konvention. Samtidigt har man i protokollet velat beakta utvecklingen av krigets rättsregler närmast i enlighet med I tilläggsprotokollet till Genèvekonventionerna. Enligt punkt a i artikeln kan anfall eller andra fientliga åtgärder riktas mot kulturegendom endast av tvingande militära skäl, vilket förutsätter att kulturegendomen blivit militärt mål till sin användning och att motsvarande militär nytta inte kan erhållas på annat sätt. Dessutom krävs enligt artikel 6 punkt b enligt huvudregeln, att order om för-

störelse ges av befälet för en bataljon eller en större militär enhet. Då ett dylikt tvingande militärt skäl åberopas för anfall, inom vars verkningsområde kulturegendomen befinner sig, skall en effektiv förhandsvarning alltid utfärdas när omständigheterna gör det möjligt.

Artikel 7. Säkerhetsåtgärder i händelse av angrepp. Enligt artikeln skall varje part i en konflikt, utöver andra säkerhetsåtgärder som den internationella humanitära rätten förutsätter i samband med militär verksamhet, göra allt för att säkra att angrepp inte riktas mot kulturegendom som skall skyddas. De militära åtgärderna skall planeras och utväljas så, att skadan på kulturegendom blir möjligast liten, såvida skada inte helt kan undvikas. Från angrepp skall också avhållas eller angreppet avbrytas eller återkallas, om man kan vänta sig att kulturegendomen drabbas av oskälig mängd skador jämfört med den militära fördelen.

Artikel 8. Säkerhetsåtgärder i händelse av fientligheter. Enligt artikeln skall parterna i en konflikt i möjligaste mån skydda kulturegendom mot skada genom att flytta rörlig kulturegendom eller annars skydda den på platsen samt undvika att placera militära mål i närheten av kulturegendom. Haagkonventionen från år 1954 innehåller bestämmelser om märkande av kulturegendom med internationellt emblem (Blå sköldenemblemet) samt om transport av kulturegendom.

Artikel 9. Skydd för kulturegendom på ockuperat område. I enlighet med artikeln förbjuds olaglig export, annan förflyttning eller överföring av ägorätt av kulturegendom samt arkeologiska utgrävningar på ett ockuperat område, utom då utgrävningar är nödvändiga för att trygga, registrera eller bevara kulturegendom. Artikeln förbjuder även ändring av kulturegendom eller ändring av dess användningsändamål, om avsikten är att gömma eller förstöra kulturellt, historiskt eller vetenskapligt bevismaterial. Ifall arkeologiska utgrävningar eller ändring av användningsändamål är tillåtna enligt artikeln, skall detta ske i samråd med det ockuperade områdets nationella behöriga myndighet, om inte omständigheterna förhindrar detta.

Kapitel 3 Förstärkt skydd

Kapitel 3 i andra protokollet om förstärkt skydd (artiklarna 10—14) innebär jämfört med Haag-konventionen att en ny skyddskategori tas i bruk för skydd för kulturegendom vid väpnad konflikt. Ett förstärkt skydd är avsett för sådan kulturegendom som är av stor betydelse för hela mänskligheten. Liksom i fråga om Unescos register över världsarv grundar sig det förstärkta skyddet på ett av Unesco upprätthållet internationellt register som omhänderhas av en särskild kommitté som grundas efter det att protokollet trätt i kraft. I registret kunde upptas för mänskligheten betydande kulturegendom, i fråga om vilken hemstaten eller staten med egentligt inflytande över kulturendomen skulle vara bunden vid ett effektivt nationellt skyddsprogram samt ha avgivit utfästelse om att objektet inte kommer att användas för militära ändamål eller för att skydda militära mål.

Artikel 10. Förstärkt skydd. Enligt artikeln kan kulturegendom ställas under förstärkt skydd om den uppfyller följande tre villkor:

- (a) den utgör kulturarv som är av stor betydelse för mänskligheten,
- (b) den åtnjuter skydd genom tillräckliga nationella rättsliga och administrativa åtgärder vid vilka beaktats dess exceptionella kulturvärde och historiska värde och genom vilka en högsta möjliga skyddsnivå möjliggörs,
- (c) den inte används för militära ändamål eller för att skydda militära mål, och den fördragsslutande part, under vars kontroll kulturendomen står, har deklarerat att den inte heller kommer att användas för sådana syften.

Att införa en ny skyddskategori har motiverats med att systemet med särskilt skydd för kulturegendom enligt 1954 års konvention, vilket baserar sig på ett register bestående av föremål som fördragsstaterna anmält, inte i praktiken har lett till väntat resultat. Fördragsstaternas beredskap att anmäla kulturegendom har visat sig ringa. Som orsak har angetts bl.a. de tolkningsmöjligheter som konventionen medger. Särskilt skydd förutsätter enligt konventionen förutom att avhålla sig från att använda egendomen som militärt mål, att den befinner sig på tillräckligt stort avstånd från stora industrier eller viktiga mi-

litära mål, som utgör sårbara punkter som t.ex. hamnar, flygplatser, radiostationer eller järnvägsstationer. Detta geografiska kriterium förutsätts inte för förstärkt skydd, men däremot betonas objektets kulturella och historiska betydelse för hela mänskligheten. Att ställa kulturegendom under förstärkt skydd förutsätter även att det nationella skyddet är effektivt. Hänvisningen i punkt b till högsta möjliga skyddsnivå kan eventuellt tolkas så, att ett nationellt beslut om anmälan till Världsarvförteckningen utgör en faktor som Unesco beaktar vid beviljande av förstärkt skydd.

Artikel 11. Beviljande av förstärkt skydd. Styckena 1—11 i artikeln innehåller bestämmelser om förfarande och beslutsfattande vid beviljande av förstärkt skydd. Dessa är i huvudsak följande: de fördragsslutande parterna anmäler sådana nationella objekt för vilka förstärkt skydd önskas till en särskild kommitté (kommittén för skydd för kulturegendom i händelse av väpnad konflikt), som grundas vid de fördragsslutande parternas möte efter det att protokollet trätt i kraft. Kommittén är behörig att besluta om beviljande av förstärkt skydd, avbrytande av skydd eller återkallande så som protokollet föreskriver. Kommittén upprätthåller en förteckning över förstärkt skydd och främjar dess utveckling.

Enligt artikel 11 i protokollet skall de övriga parterna underrättas om en fördragsslutande parts anhållan om att uppta ny egendom i förteckningen. Dessa kan inom 60 dagar från anhållan inkomma med anmärkingar på grund av anhållan och anmärkningarna skall vara motiverade och specificerade samt begränsa sig till i artikel 10 avsedda faktorer. Kommittén behandlar anhållan och ger åt dess framställare en skälig möjlighet att bemöta anmärkningarna. Om anmärkingar har framförts skall kommittén, som består av tolv medlemmar, besluta om upptagande med fyra femtedels majoritet av närvarande och röstande medlemmar. Enligt artikeln kan internationella regeringsorgan och expertorgan, såsom Blå Skölden - organisationens internationella kommitté, det internationella centret för konservering och restaurering av kulturegendom (Romcentret) eller Röda Korsets internationella kommitté,

för kommittén framställa rekommendationer för upptagande av viss egendom i förteckningen. Kommittén kan även själv be en fördragsslutande part göra framställningar om beviljande av förstärkt skydd för kulturegendom.

Enligt protokollets artikel 11 kan kommittén vid utbrott av fiendtligheter på begäran av en part i konflikten bevilja förstärkt skydd temporärt för sådan egendom som har i artikel 10 punkt a avsedd stor betydelse som kulturarv för mänskligheten och som en part i konflikten inte underkastar i artikel 10 punkt c avsedd militär verksamhet. Temporärt förstärkt skydd kan således beviljas i en nödsituation även om egendomen inte skulle vara nationellt effektivt skyddad genom t.ex. skyddsprogram. Kommittén beslutar om temporärt förstärkt skydd med fyra femtedels majoritet av närvarande och röstande medlemmar.

Artikel 12. Okränkbarhet för kulturegendom med förstärkt skydd. Enligt artikeln skall parterna i en konflikt säkra okränkbarheten hos kulturegendom under förstärkt skydd genom att avhålla sig från att göra den till mål för angrepp eller att använda egendomen eller dess närmiljö för militära ändamål.

Artikel 13. Förlust av förstärkt skydd. I enlighet med stycke 1 i artikeln kan kulturegendom som beviljats förstärkt skydd mista detta skydd i två fall, nämligen om den ovan nämnda kommittén beslutar att avbryta eller återkalla skyddet på i artikel 14 föreskrivet sätt (artikel 13 stycke 1 punkt a), eller om och för den tid som egendomen på grund av sitt användningsändamål blivit militärt mål (artikel 13 stycke 1 punkt b). I fråga om användningsändamål hänvisas till artikel 10, enligt vilken en förutsättning för att erhålla förstärkt skydd är en förbindelse om att egendomen inte kommer att användas för militära mål.

I stycke 2 i artikeln bestäms att angrepp kan riktas mot kulturegendom under förstärkt skydd endast om angreppet utgör enda möjligheten att stoppa användningen av egendomen för militära ändamål och om alla tillbudsstående säkringsåtgärder vidtagits vid valet av anfallsmedel och -metoder för att bevara egendomen och åtminstone minimera skadan. (artikel 13 stycke punkt a och b).

Dessutom förutsätts att, såvida behovet av självförsvar inte hindrar det, ordern om anfall ges på högsta operativa befälsnivå, att motparten ges en effektiv förhandsvarning om kommande angrepp och att motparten bereds tillräckligt med tid att dra sig tillbaka (artikel 13 stycke 2 punkt c).

Artikel 14. Avbrytande eller återkallande av skydd. Enligt stycke 1 i artikeln kan förstärkt skydd avbrytas eller återkallas genom beslut av den ovan nämnda kommittén, om kulturegendom inte uppfyller något av i artikel 10 stipulerade kriterier för skydd. Detta sker genom att kommittén avlägsnar egendomen från förteckningen över förstärkt skydd. Enligt stycke 2 kommer avbrytande av skydd i fråga då det är fråga om allvarlig förbrytelse mot artikel 12, med andra ord om egendomen använts för militära ändamål. Om dessa förbrytelser är återkommande kan kommittén undantagsvis återkalla det förstärkta skyddet genom att avlägsna objektet från förteckningen. Om avbrytande och återkallande av skydd skall genast meddelas till Förenta Nationernas generalsekreterare och alla protokollets parter. Kommittén skall innan den fattar ett sådant beslut bereda parterna möjlighet att framföra sin åsikt i ärendet.

Kapitel 4 **Straffrättsligt ansvar och jurisdiktion**

Artikel 15. Allvarlig förbrytelse mot detta protokoll. I artikel 15 i protokollet definieras handlingar som i protokollet bestäms vara straffbara samt utfärdas en kriminaliseringsförpliktelse för avtalsparterna.

Enligt stycke 1 i artikel 15 gör sig en person skyldig till i protokollet avsett brott om han uppsåtligt och i strid med konventionen och protokollet gör sig skyldig till någon av följande handlingar:

(a) riktar angrepp mot kulturegendom under förstärkt skydd

(b) använder kulturegendom under förstärkt skydd eller dess omedelbara närhet för att stöda militär verksamhet,

(c) omfattande förstörelse av kulturegendom som skyddas av konventionen eller protokollet, eller beslagtagning av sådan kulturegendom,

(d) riktar angrepp mot kulturegendom som

skyddas konventionen eller protokollet,

(e) stöld, rån, olaglig tillägnelse eller förstörelse av kulturegendom som åtnjuter skydd enligt konventionen eller protokollet.

Enligt stycke 2 i artikeln skall varje fördragsslutande part vidta behövliga åtgärder för att göra de i artikeln avsedda brotten straffbara och föreskriva vederbörligt straff för brotten. Härvid skall parterna iakttä de allmänna principerna i lag och internationell rätt, inbegripet reglerna om att utsträcka det personliga straffrättsliga ansvaret även till personer som inte direkt gjort sig skyldiga till handlingen.

Artikel 16. Jurisdiktion. Artikel 16 definierar grunderna för straffrättslig lagskipning. Enligt stycke 1 i artikeln skall varje part vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder för att utsträcka sin jurisdiktion till att omfatta i artikel 15 avsedda brott i följande fall:

(a) då brottet begåtts inom ifrågavarande stats territorium,

(b) då den föregivna brottslingen är medborgare i ifrågavarande stat,

(c) i fråga om i artikel 15 punkterna a—c avsedda brott, då den föregivna brottslingen påträffas inom denna stats område.

Enligt stycke 2 i artikeln utesluter inte protokollet i fråga om jurisdiktion personligt straffrättsligt ansvar enligt nationell eller internationell rätt och det inverkar inte på tillämpning av jurisdiktion enligt internationell sedvanerätt. Enligt protokollet uppstår dock inte personligt straffrättsligt ansvar för en person, som hör till stridskrafterna i en sådan stat eller medborgare i en sådan stat som inte är part i protokollet, med undantag av medborgare som tjänstgör i stridskrafterna hos en sådan stat som är avtalspart. Protokollet ställer inte heller skyldighet att utsträcka jurisdiktionen till nämnda personer eller till att utlämna dem för brott.

Artikel 17. Åtal. Stycke 1 i artikeln innehåller den s.k. utlämna eller döm -principen. Om en part inte utlämnar en person som antas ha gjort sig skyldig till i artikel 15 stycke 1 punkterna a—c avsedda brott och som påträffats inom dess territorium, skall den utan undantag och utan oskäligt dröjsmål hänskjuta ärendet till behöriga myndigheter för åtal. Ställandet under åtal och rättegångsförfarandet sker i enlighet med den ifrågavarande

partens nationella lagstiftning eller, om tillämpligt, internationell rätt. Utlämna eller döm -principen är allmän i internationella fördrag och den har i vissa fall ansetts omfatta kravet på tillämpning av universalprincipen. Enligt artikel 17 stycke 1 gäller principen dock endast brott som avses i artikel 15 stycke 1 punkterna a—c. Enligt artikel 16 stycke 2 ställer protokollet inte heller någon förpliktelse att utsträcka jurisdiktionen eller utlämnandet till personer, som hör till stridskrafterna i sådan stat eller är medborgare i sådan stat, som inte är part till protokollet. Därför kan artikel 17 stycke 1 i detta fall inte anses kräva att universalitetsprincipen tillämpas.

Enligt stycke 2 i artikeln garanteras varje person, för vilken rättegång ordnas på grund av konventionen eller protokollet, en rättvis behandling och rättegång i enlighet med nationell lagstiftning och internationell rätt i alla skeden av rättegången. Behandlingen av en sådan person får i inget fall vara sämre än behandlingen enligt internationell rätt.

Artikel 18. Utlämning för brott. Artikel 18 i protokollet innehåller sådana bestämmelser om utlämning för brott som avser att förenkla utlämningsförfarandet. Enligt stycke 1 i artikeln skall de fördragsslutande parterna anse att brotten som avses i artikel 15 stycke 1 punkterna a—c är sådana brott, för vilka brottslingen kan utlämnas enligt gällande utlämningsavtal som ingåtts innan konventionen trädde i kraft. De fördragsslutande parterna förbinder sig dessutom att innefatta dessa brott i alla senare ingångna avtal om utlämning för brott som sådana brott för vilka utlämning kan ske.

Stycke 2 i artikeln gäller sådana fall då en fördragsslutande part förutsätter avtal för utlämning för brott. Om en sådan part erhåller begäran om utlämning från en annan part, med vilken inget bilateralt avtal om utlämning för brott finns, kan den om den så väljer anse detta protokoll som utlämningsgrund beträffande i artikel 15 stycke 1 punkterna a—c avsedda brott.

Enligt stycke 3 i artikeln erkänner de parter, som inte uppställer avtal om utlämning för brott som villkor för utlämning, brotten som nämns i artikel 15 stycke 1 punkterna a—c som brott för vilka brottslingen kan ut-

lämnas. Utlämningen skall ske med beaktande av villkoren i lagstiftningen hos den part som begärt utlämningen.

Enligt stycke 4 i artikeln behandlas de brott som nämns i artikel 15 stycke 1 punkterna a—c, om detta är nödvändigt, som om brottet förövats förutom på gärningsorten även på de parter område, som utsträckt sin jurisdiktion i enlighet med artikel 16 stycke 1.

Artikel 19. Rättshjälp. Artikel 19 i protokollet gäller rättshjälp vid förundersökning, straffrättegång eller utlämning med anledning av i artikel 15 nämnda brott.

Enligt stycke 1 i artikeln förbinder sig parterna att ge varandra möjligast omfattande bistånd vid förundersökning, straffrättegång eller utlämnande, inbegripet hjälp med anskaffandet av nödvändigt, tillgängligt bevismaterial för rättegången, när detta sker på grund av brott som nämns i artikel 15.

Enligt stycke 2 i artikeln skall parterna uppfylla sina förpliktelser enligt stycke 1 i enlighet med de avtal om rättshjälp eller annat anordnande som de ingått med varandra. Om något sådant avtal eller arrangemang inte finns, skall parterna bistå varandra i enlighet med nationell lagstiftning.

Artikel 20. Grunder för vägran. Artikel 20 om grunder för vägran preciserar artikel 18 som gäller utlämning för brott. Enligt stycke 1 i artikeln anses inte brotten som nämns i artikel 15 stycke 1 punkterna a-c vid utlämning vara politiska brott eller brott i anslutning till dylika eller brott begåna av politiska orsaker. Det samma gäller i fråga om rättshjälp alla i artikel 15 nämnda brott. Enligt detta kan inte parterna neka en begäran om utlämning för dessa brott eller om rättshjälp enbart på den grunden att begäran gäller politiska brott eller brott i anslutning till sådana eller brott begåna av politiska orsaker.

Artikel 21. Åtgärder som gäller andra förbrytelser. Enligt artikel 21 i protokollet skall varje part vidta nödvändiga lagstiftande, administrativa eller disciplinära åtgärder för att förhindra uppsåtlig användning av kulturegendom i strid med 1954 års konvention eller det andra protokollet eller uppsåtlig olaga export av kulturegendom, annan förflyttning från ockuperat område eller överföring av ägorätt i strid med konventionen eller protokollet. Artikel begränsar inte tillämpningen

av artikel 28 i konventionen. I artikel 28 i konventionen bestäms om fördragsslutande parter skyldighet att i enlighet med sin allmänna strafflagstiftning vidta alla nödvändiga åtgärder för att väcka åtal och vidta andra straffrättsliga eller disciplinära åtgärder mot personer, oberoende av nationalitet, som överträder eller ger order om överträdelse av bestämmelserna i konventionen.

Kapitel 5 Skydd för kulturegendom vid väpnade konflikter som inte är av internationell karaktär

Artikel 22. Väpnade konflikt, som inte är av internationell karaktär. I stycke 1 i denna artikel uttalas huvudregeln enligt vilken protokollet även tillämpas på väpnade konflikter som till sin karaktär inte är internationella och som utspelar sig på någon parts territorium dvs. på så kallade interna konflikter. Motsvarande bestämmelser i Haagkonventionen från år 1954 är snävare. Enligt artikel 19 i konventionen skall varje part i konflikten vara skyldig att tillämpa åtminstone de bestämmelser i konventionen som avser respekt för kulturegendom, dvs. att avstå från direkta krigshandlingar som riktar sig mot kulturegendom. I konventionen förutsätts att parterna i en konflikt genom inbördes avtal skulle sätta i kraft även de övriga bestämmelserna i konventionen.

Artikel 22 stycke 2 i protokollet lämnar interna oroligheter och spänningstillstånd, som t.ex. upplopp, enskilda och sporadiska våldsamheter och motsvarande handlingar utanför protokollets tillämpningsområde. I stycke 3 i artikeln bestäms dessutom att protokollet inte får åberopas för att påverka statens självbestämmanderätt eller en regerings ansvar för att upprätthålla lag och ordning, nationell enhet och territoriell integritet. Enligt stycke 4 i artikeln inverkar inte en väpnad konflikt, som utspelar sig någon parts territorium och som inte är av internationell karaktär, på denna parts primära jurisdiktion i fråga om de brott som nämns i artikel 15. Enligt stycke 5 i artikeln får inte någon bestämmelse i protokollet åberopas som grund för inblandning av tredje part i en konflikts gång eller i en fördragsslutande stats interna eller externa angelägenheter. Protokollet in-

verkar inte heller på den rättsliga ställningen för parterna i konflikten, t.ex. på territorialanspråk. Unesco kan erbjuda sina tjänster för parterna i interna konflikter för skydd för kulturegendom.

Kapitel 6 Institutionella frågor

Artikel 23. Parternas möte. Den högsta beslutande makten i fråga om tillämpning av protokollet utövas av de fördragsslutande parternas möte. Unescos generaldirektör sammankallar parternas representanter samtidigt med Unescos generalkonferens och i samråd med konventionsparternas möte. Vid parternas möte godkänns dess arbetsordning samt handhas följande uppdrag: val av kommitténs medlemmar i enlighet med artikel 24 stycke 1, godkännande av de direktiv för verksamställighet av protokollet som kommittén uppgjort, utfärdande av direktiv för kommittén om skötseln av fonden och övervakning av denna, behandling av den rapport som kommittén uppgjort på basen av parternas rapporter, diskussion om problem i samband med tillämpningen av protokollet och utfärdande av rekommendationer.

Generaldirektören sammankallar till extraordinärt möte med de fördragsslutande parterna om minst en femtedel av parterna anholder om det.

Artikel 24. Kommittén för skydd för kulturegendom vid väpnad konflikt. Enligt artikeln skall parterna till det andra protokollet grunda en kommitté för skydd för kulturegendom vid väpnad konflikt. Till kommittén utses tolv medlemmar, som på ett jämbördigt sätt skall representera världens olika regioner och kulturer. Medlemmarna skall vara sakkunniga i fråga om kulturarv, försvar eller internationell rätt och skall sträva att genom förhandlingar säkerställa att kommittén i sin helhet äger sakkunskap på alla dessa områden. Kommittén sammanträder till ordinarie session en gång i året och extraordinarie sammanträden anordnas efter behov.

Artikel 25. Mandatperiod. Parternas representanter väljs till kommittén för en mandatperiod på fyra år och en kommittémedlem kan återväljas endast en gång för omedelbart följande mandatperiod. Enligt artikeln skall mandatperioden för hälften av de i först valet

efter protokollets ikraftträdande valda kommittémedlemmarnas mandatperiod avslutas vid första ordinarie sammanträde efter att de blivit utsedda (Unescos generalkonferens sammanträde). De avgående medlemmarna utses genom lottning på initiativ av ordföranden för sammanträdet.

Artikel 26. Procedurregler. Kommittén godkänner själv sina procedurregler. Enligt artikel 26 stycke 2 i protokollet är kommittén beslutför om majoriteten av medlemmarna, dvs. minst sju, är närvarande. Då kommittén fattar beslut genom omröstning krävs två tredjedels majoritet av närvarande och röstande medlemmar. Till denna del hänvisas till artikel 11 stycke 4 och 9, där det föreskrivs om de fall då kommittén fattar sitt beslut med fyra femtedels majoritet av närvarande och röstande medlemmar. Enligt artikel 26 stycke 3 är en kommittémedlem jävig att delta i omröstning om beslut, om han representerar en part i en väpnad konflikt och om konflikten inverkar på den kulturegendom som omröstningen gäller.

Artikel 27. Uppgifter. Kommittén har en central operativ roll i tillämpningen av protokollet. En av dess viktigaste uppgifter är att uppgöra och upprätthålla förteckningen över kulturegendom under förstärkt skydd. För sin verksamhet uppgör kommittén direktiv. Till kommittén hör allmänt att uppfölja tillämpningen av protokollet och problem i samband med protokollet samt att bereda rapporten till parternas möte för att främja verksamheten av protokollet. Kommittén behandlar och kommenterar parternas regelbundna nationella rapporter om verksamheten av protokollet. Kommittén mottar och behandlar dessutom anhållanden i enlighet med artikel 23 om internationellt bistånd samt besluter om användningen av den i artikel 29 avsedda fondens medel samt handhar övriga av parternas möte eventuellt påförda uppgifter. Kommittén verkar i samråd med Unescos generaldirektör. Den samarbetar även med sådana mellanstatliga organisationer och andra internationella organisationer samt nationella organisationer och medborgarorganisationer, som har motsvarande mål som Haagkonventionen och de båda protokollen. Till kommitténs möten kan som sakkunniga kallas representanter för i artikeln närmare nämnda akta-

de organisationer samt t.ex. Blå skölden-organisationens internationella kommitté, det internationella centret för konservering och restaurering av kulturogendom och Röda Korsets internationella kommitté.

Artikel 28. Sekretariat. Som sekretariat för kommittén fungerar Unescos sekretariat, som bereder kommitténs handlingar och fördragningslistor för möten och som svarar för verkställigheten av kommitténs beslut.

Artikel 29. Fonden för skydd för kulturogendom i händelse av väpnad konflikt. Genom artikeln grundas vid Unesco en särskild fond för skydd för kulturogendom i händelse av väpnad konflikt. Avsikten är att ur fonden bevilja medel för berednings- och skyddsprojekt som kommittén godkännt att användas särskilt under fredstid. Fondens tillgångar kan insamlas genom frivilliga bidrag och donationer av parterna, övriga stater, Unesco, övriga FN-organisationer, mellanstatliga organisationer eller medborgarorganisationer, offentliga och privata organisationer eller privatpersoner. Fondens tillgångar kan enligt artikel även bestå av ränteintäkter, insamlingsmedel och övriga medel i enlighet med bestämmelserna om Unescos finansiering. Juridiskt sett skulle fonden verka som en stiftelse under Unesco. Diplomatkonferensen som förhandlade fram det andra protokollet godkände även en resolution till protokollet, där avtalsparterna uppmanas att allvarligt överväga anhänganden om hjälp från utvecklingsländer och länder på väg mot marknadsökonomi.

Kapitel 7 **Information och internationellt bistånd**

Artikel 30. Information. Avsikten med artikeln är att redan under fredstid effektivisera informationen om bestämmelserna i Haagkonventionen och dess protokoll samt allmänt om internationellrättsliga regler om skydd för kulturogendom. Informationsförpliktelsen kan jämföras med motsvarande förpliktelser i de internationella konventionerna om rättsregler i krig och humanitär rätt. Artikeln innehåller en allmän uppmaning att stärka respekt för och uppskattningen av kulturogendom bland befolkningen genom t.ex. utbildnings- och undervisningsprogram. Par-

terna skall göra protokollet möjligast vida känt under såväl fredstid som konflikt. Artikeln innehåller dessutom särskilda förpliktelser för de militära och civila myndigheter, som under en konflikt svarar för tillämpningen av protokollet inom den fördragsslutande staten. Dessa myndigheter skall vara förtrogna med protokollstexten. Detta innebär att direktiven rörande skydd skall ingå i militära reglementen samt att undervisningsprogram utvecklas i samråd med Unesco och övriga berörda organisationer. Dessutom bör parterna informera varandra om nationella lagar och administrativa bestämmelser.

Artikel 31. Internationellt samarbete. I artikeln ingår en specialbestämmelse om i artikel 15 avsedda förbrytelser. Enligt artikeln förbinder sig parterna att i sådana fall samarbeta tillsammans genom kommittén eller skilt, i samråd med Unesco och Förenta Nationerna samt i enlighet med Förenta Nationernas grundstadga.

Artikel 32. Internationellt bistånd. I artikeln bestäms om möjligheterna för en avtalspart att av kommittén erhålla internationell hjälp med administrativa, rättsliga och tekniska åtgärder för skydd för kulturogendom. Beslut om bistånd fattas av kommittén på begäran av en avtalspart. Huvudsakligen skulle biståndet ges för nationella skyddsprogram för skyddsobjekten. Bistånd kunde t.ex. ges för information och utvecklandet av behövlig administrativ infrastruktur, såsom t.ex. museiverksamhet. En part i en konflikt kan anhålla om bistånd även då den inte är part i protokollet men har förbundit sig att följa protokollets bestämmelser.

Artikel 33. Unescos bistånd. Unescos bistånd till parterna skulle koncentreras till framför allt teknisk hjälp under fredstid, om parternas förmåga att ombesörja fredstida skydd är begränsad. Unesco — alltså inte kommittén — beslutar på begäran av fördragsslutande part om sådant bistånd. Unesco kan dessutom själv ta initiativ om beviljande av bistånd till en part.

Kapitel 8 **Verkställighet av protokollet**

Artikel 34—37. Skyddsmakter. I artiklarna 34-37 i protokollet hänvisas i korthet till skyddsmakternas ställning och uppgifter vid

skydd för kulturegendom under väpnad konflikt. Bestämmelserna motsvarar Haagkonventionens bestämmelser om skyddsmakter. Efter Haagkonventionen har skyddsmaktsinstitutet inte använts för skydd för kulturegendom vid väpnad konflikt. Vid diplomatkonferensen beslöts dock att man inte skulle avstå från systemet med skyddsmakter, eftersom det av tradition hör till rättsreglerna för krig. Skyddsmakterna kan då de representerar någon part i en konflikt ta initiativ till bl.a. särskilda förhandlingar för skydd för kulturegendom mellan parternas behöriga myndigheter. Parterna i konflikten har härvid en skyldighet att delta i förhandlingarna. Enligt artikel 37 kan även Unescos generaldirektör eller kommitténs ordförande erbjuda sina goda tjänster vid medling för skydd för kulturegendom om skyddsmakter inte har utsetts.

Artikel 38. Översättningar och rapporter. Enligt artikeln översätter parterna protokollet till sina officiella språk och tillställer generaldirektören översättningarna. Parterna rapporterar vart fjärde år om verkställigheten av protokollet till kommittén, som gör ett sammandrag jämte rekommendationer till de fördragsslutande parternas möte.

Artikel 39. Statens ansvar. I artikeln förtydligas att det straffrättsliga ansvar som följer på brott mot protokollet inte fritar staten från ansvar enligt internationell rätt, inbegripet skyldighet till restitution.

Kapitel 9 Slutbestämmelser

Artikel 40. Språk. Protokollet har upprättats på arabiska, engelska, franska, kinesiska, ryska och spanska och alla texter har samma giltighet.

Artikel 41. Undertecknande. Det andra protokollet har varit öppet för undertecknande mellan den 17 maj 1999 och den 31 december 1999 för de fördragsslutande parterna i 1954 års Haagkonventionen.

Artikel 42. Ratificering och godkännande. En stat som undertecknat protokollet skall ratificera eller godkänna det i enlighet med sin statsförfattning. Ratifikations- eller godkännandeinstrumentet deponeras hos Unescos generaldirektör. Protokollet innehåller inga bestämmelser om reservationer. Här tilläm-

pas därför de allmänna bestämmelserna om reservationer i artikel 19—23 i Wienfördraget om traktaträtt (FördrS 33/1980).

Artikel 43. Anslutning. Protokollet är öppet för anslutning från och med den 1 januari 2000 för sådana fördragsparter till 1954 års Haagkonvention som inte intill den 31 december 1999 hunnit underteckna det.

Artikel 44. Ikraftträdande. Protokollet träder i kraft tre månader efter det att tjugo ratifikations- eller godkännandeinstrument deponerats. Efter detta träder protokollet i kraft för varje avtalspart efter tre månader från det att den deponerat sitt ratifikations- eller godkännandeinstrument.

Artikel 45. Ikraftträdande vid väpnad konflikt. För en part i en konflikt som ratificerar eller godkänner protokollet eller ansluter sig till det antingen före eller efter det fientlighet har inletts, träder protokollet omedelbart i kraft då Unescos generaldirektör mottagit instrumentet. Generaldirektören informerar de övriga fördragsslutandeparterna härom på möjligast snabba sätt.

Artikel 46. Uppsägning. Varje fördragsslutande part kan säga upp protokollet med ett års uppsägningstid. I artikeln stadgas dock att om en part råkar i väpnad konflikt innan uppsägningstiden gått ut, skall protokollet vara i kraft för denna part tills fientligheterna upphört eller kulturegendom slutligt repatrierats, beroende på vilket som inträffar sist.

Artikel 47. Underrättelser. Unescos generaldirektör underrättar parterna samt Förenta Nationerna om ratificering eller godkännande i enlighet med artikel 44 och 45 eller om uppsägning enligt artikel 46.

Artikel 48. Registrering. Protokollet registreras hos Förenta Nationerna i enlighet med artikel 102 i Förenta Nationernas grundstadga.

2. Motiveringar till lagförslagen

2.1. Lag om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i andra protokollet till Haagkonventionen från år 1954 om skydd för kulturegendom i händelse av väpnad konflikt

1 §. Paragrafen innehåller ett stadgande om

att bestämmelserna som hör till området för lagstiftningen i det andra protokollet gäller som lag i Finland sådana Finland förbundit sig till dem. Finland har inte för avsikt att göra reservationer till det andra protokollet.

2 §. Enligt paragrafen kan närmare bestämmelser om lagens verkställighet utfärdas genom förordning av statsrådet.

3 §. Lagen förslås träda i kraft vid tidpunkt som bestäms genom förordning av republikens president samtidigt som protokollet träder i kraft.

2.2. Strafflagen

1 kap. Om tillämpningsområdet för finsk straffrätt

11 § *Kravet på dubbel straffbarhet.* Av de skäl som framförs i de allmänna motiveringarna skulle 2 mom. i paragrafen som gäller kravet på dubbel straffbarhet ändras så, att dubbel straffbarhet inte skulle krävas då fråga är om i protokollet avsett krigföringsbrott eller grovt krigföringsbrott enligt 11 kap. 1 eller 2 § eller delaktighet i sådant. Ändringen är nödvändig för att den straffrättsliga lagskipningsmakten i enlighet med protokollets krav skulle kunna utsträckas till att omfatta finska medborgare eller i 1 kap. 6 § 1 mom. 3 punkten strafflagen avsedda personer även i den situationen att en finsk medborgare eller i 1 kap. 6 § 1 mom. 3 punkten avsedd person begått ett i protokollet avsett brott eller varit delaktig i ett sådant i en sådan stat, där gärningen inte är straffbar enligt lag.

3. Ikraftträdande

Det andra protokollet till 1954 års Haagkonvention trädde internationellt i kraft den 9 mars 2004. Ratifikations- eller godkännandeinstrument har hittills deponerats av 20 stater.

Efter detta träder protokollet i kraft för varje part tre månader efter det att den deponerat sitt ratifikations- eller godkännandeinstrument.

Av en part i en konflikt gjord ratifikation eller godkännande eller anslutning innan eller efter det en krigshandling vidtagits inne-

bär att protokollet genast träder i kraft då Unescos generaldirektör har mottagit instrumentet.

Om de föreslagna lagarnas ikraftträdande stadgas genom förordning av republikens president. Avsikten är att lagarna träder i kraft samtidigt som protokollet.

4. Behovet av riksdagens samtycke

Enligt 94 § 1 mom. grundlagen krävs riksdagens godkännande för sådana fördrag och internationella förpliktelser som hör till området för lagstiftningen. Enligt grundlagsutskottets stadgade praxis har förpliktelsen ansetts höra till området för lagstiftningen om 1) den gäller utövande eller inskränkning av någon grundläggande fri- eller rättighet som är skyddad i grundlagen, 2) den i övrigt gäller grunderna för individens rättigheter och skyldigheter, 3) den sak som bestämmelsen gäller enligt grundlagen skall föreskrivas om i lag, 4) det finns lagbestämmelser om den sak som lagen gäller, eller 5) det enligt rådande uppfattning i Finland skall lagstiftas om saken (GrUU 11/2000 rd).

Det andra protokollet till 1954 års Haagkonvention om skydd för kulturgömdom i händelse av väpnad konflikt innehåller många bestämmelser enligt vilka riksdagens samtycke krävs. Av betydelse för protokollet är också 20 § 1 mom. grundlagen, enligt vilket var och en bär ansvar för kulturarvet.

I artikel 9 i protokollet ingår bestämmelser om skydd för kulturgömdom på ockuperat område. Enligt stycke 1 i artikeln skall en part som helt eller delvis ockuperat en annan fördragsslutande parts territorium skydda kulturgömdomen på det ockuperade området samt förbjuda och förhindra bl.a. olaga export, annan förflyttning eller överföring av ägorätt av kulturgömdom. Dessa handlingar kan bli bedömda bland annat såsom krigföringsbrott enligt 11 kap. 1 § strafflagen. Artikel 9 hör således till området för lagstiftningen.

I kapitel 4 i protokollet finns bestämmelser om straffrättsligt ansvar och jurisdiktion. I artikel 15 stycke 1 stadgas om allvarliga brott mot protokollet. Enligt stycke 2 skall varje

part vidta behövliga åtgärder för att göra i punkterna a—e i artikeln avsedda brott straffbara enligt dess nationella lagstiftning och föreskriva vederbörliga straff för ifrågasvarande brott. Enligt den i 8 § grundlagen uttryckta legalitetsprincipen får ingen betraktas som skyldig till brott eller dömas till straff för en handling som inte enligt lag var straffbar när den utfördes. Enligt legalitetsprincipen skall gärningar som bestraffas som brott definieras i riksdagslag, genom förordning kan inte straffstadganden utfärdas (GrUU 1/1997). Därför hör artikel 15 i sin helhet till området för lagstiftningen.

Enligt grundlagsutskottet följer av legalitetsprincipen även att om tillämpningsområdet för Finlands strafflag skall stiftas genom lag (GrUU 4/1998 rd). Således hör även artikel 16, där det bestäms om straffrättslig jurisdiktion till området för lagstiftningen.

Enligt artikel 17 stycke 1 skall en fördragslutande part ställa en person, som föreges ha begått i artikel 15 punkterna a-c avsedda brott, utan oskäligt dröjsmål under behörig myndighet, så att ifrågasvarande person kan åtalas i enlighet med den nationella lagstiftningens eller tillämpliga folkrättsliga normer om rättegångsförfarande, ifall avtalsparten inte utlämnar den föregivna brottslingen. Skyldighet att bringa en misstänkt till behörig myndighet för väckande av åtal är i Finland sådant utövande av offentlig makt, att därom bör stadgas på lagnivå. Artikel 17 stycke 1 hör således till området för lagstiftningen.

Protokollets artikel 18 gäller utlämning för brott. Protokollet synes inte på något ställe förplikta till utlämning av en föregiven brottsling, eftersom förpliktelsen i artikel 17 att ställa en föregiven brottsling under behörig myndighet för åtal tillämpas om parten inte utlämnar den föregivna brottslingen. Grundlagens 9 § gäller utlämning av brottsling. Enligt stadgandets 3 mom. får en finsk medborgare inte mot sin vilja utlämnas eller föras till annat land. Grundlagens 9 § 4 mom. gäller utlämningar och enligt momentet regleras deras rätt att resa in i Finland och att vistas i landet genom lag. Stadgandet innehåller dock i sista meningen ett ovillkorligt förbud mot utlämning, om utlämningen till följd av utlämningen riskerar dödsstraff, tortyr eller

någon annan behandling som kränker människovärdet. Protokollets artikel 18 om utlämning för brott hör till området för lagstiftningen.

Artikel 19 stycke 1 i protokollet innehåller en bestämmelse av allmän natur om en parts skyldighet att bistå en annan part i samband med förundersökning, rättegång eller utlämningsförfarande, inräknat hjälp med att anskaffa nödvändigt bevismaterial. Skyldigheten kan förplikta även till utbyte av personuppgifter. Om skyddet för personuppgifter skall enligt 10 § grundlagen närmare stiftas genom lag. Artikel 19 hör till området för lagstiftningen.

Artikel 20 i protokollet gäller grunderna för vägran. Enligt artikelns stycke 1 anses inte i artikel 15 stycke 1 punkterna a-c avsedda brott vara politiska brott, och en avtalspart kan inte vägra utlämning av dessa endast på den grunden att begäran gäller politiska brott eller brott i anslutning till dem eller brott av politiska orsaker. I artikeln specificeras närmare tillämpningen av artikel 18, som hör till området för lagstiftningen. I lagen om utlämning för brott (456/1979) stadgas skilt om bl.a. politiska brott och deras förhållande till utlämning. Artikel 20 hör således till området för lagstiftningen.

Artikel 21 i protokollet gäller parternas skyldighet att vidta nödvändiga lagstiftande, administrativa eller disciplinära åtgärder för att förhindra vissa uppsåtliga gärningar med karaktär av förseelse. Enligt den i 7 § grundlagen uttryckta straffrättsliga legalitetsprincipen skall om brott stiftas genom lag. Gärningar av förselsekaraktär kan dock vara straffbara enligt stadgande på lägre nivå genom ett befullmäktigande i lag (om blanco-stadganden, se GrUB 25/1994 rd). I artikel 21 förutsätts nödvändiga åtgärder bland annat för att förhindra olaga export av kulturoegendom. Sådana åtgärder kan för ägaren eller annan innehavare begränsa den rätt som enligt Finlands lag tillkommer dem att råda över eller använda sin egendom (se 2 § lagen om godkännande av vissa bestämmelser i protokollet om skydd för kulturoegendom i händelse av väpnad konflikt och tillämpningen av protokollet, FördrS 92/1994, och 5 § lagen om återlämnande av kulturföremålsom olagligt förts brot från en stat inom Europe-

iska ekonomiska samarbetsområdet (1276/1994)). Protokollets 21 artikel hör till området för lagstiftningen.

Artikel 1 i protokollet innehåller definitioner. I artikel 2 definieras protokollets förhållande till konventionen. I artikel 3 definieras protokollets tillämpningsområde. Artikel 16 stycke 2 punkt a gäller straffrättsligt ansvar enligt protokollet och jurisdiktionens förhållande till nationell eller internationell rätt eller till lagskipning enligt internationell sedvanerätt. Artikel 22 gäller protokollets tillämpningsområde. Artikel 38 i protokollet gäller förhållandet mellan bestämmelserna i protokollet om straffrättsligt ansvar och statens ansvar enligt internationell rätt. Dylika bestämmelser, som indirekt inverkar på tolkningen och tillämpningen av materiella avtalsbestämmelser, hör själva till området för lagstiftningen (GrUU 6/2001 rd).

5. Behandlingsordning

Enligt 95 § 1 mom. grundlagen sätts de bestämmelser i fördrag och andra internationella förpliktelser som hör till området för lagstiftningen i kraft genom lag.

Protokollet innehåller enligt redogörelsen ovan många bestämmelser som hör till området för lagstiftningen. För att avtalsförpliktelserna skall sättas statsrättsligt riktigt i kraft skall till riksdagen därför avges även ett förslag till blankettlag för avtalets ikraftträdande.

Betydelsefull för förhandlingsordningen är protokollets bestämmelse i artikel 18 om utlämning samt bland annat artikel 21 om förhindrande av olaglig export.

Enligt 9 § 3 mom. grundlagen får en finsk medborgare inte utlämnas eller föras till ett annat land mot sin vilja. Utlänningar gäller även grundlagens 9 § 4 mom., enligt vilket utlämning inte får utvisas, utlämnas eller återvändas, om han eller hon till följd härav riskerar dödsstraff, tortyr eller någon annan behandling som kränker människovärdet.

Artikel 18 i protokollet torde inte i något som helst fall förplikta till utlämning av en för brott misstänkt finsk medborgare, med

beaktande av artikel 17. Artikel 18 utgör således inget problem med tanke på grundlagen.

Enligt 15 § grundlagen är vars och ens egendom tryggad. I artikel 21 i protokollet förutsätts behövliga åtgärder för bland annat förhindrande av olaga export av kulturegendom. Som ovan konstaterats, kan sådana åtgärder begränsa den rätt att råda över eller använda egendom som enligt finsk lag tillkommer ägare eller innehavare.

Den allmänna utgångspunkten är att rättsordningen inte ger skydd för lagstridig rättshandling eller sådant egendomsinnehav som grundar sig på olaga fång (se RP 309/1993 rd, s. 62-63). Frågan om egendomsskydd kan bli av betydelse i situationer där föremålets innehavare varit i god tro vid tidpunkten för fångandet. Artikeln tycks inte begränsa en ägare eller annan rättsinnehavare i god tro tillkommande rätt att söka skadestånd av den, av vilken han införskaffat egendomen. Artikel 21 synes inte heller begränsa den rätta ägarens grundlagsenliga egendomsskydd delar, t.ex. i fråga om stöld, den rätta ägarens yrkande på föremålet. Artikel 21 utgör således inget problem med tanke på grundlagen (se GrUU 47/1998 rd).

I enlighet med det ovan sagda anser regeringen att protokollet kräver riksdagens samtycke, vilket kan beslutas om med röstmajoritet. Förslaget till lag om sättande i kraft protokollet kan godkännas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan och i enlighet med 94 § grundlagen föreslås

att Riksdagen godkänner det i Haag den 26 mars 1999 godkända andra protokollet till Haagkonvention från år 1954 om skydd för kulturegendom i händelse av väpnad konflikt.

Eftersom det andra protokollet innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen föreläggs Riksdagen samtidigt följande lagförslag:

1.**Lag****om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i det andra protokollet till Haagkonventionen från år 1954 om skydd för kulturegendom i händelse av väpnad konflikt**

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §

De bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i det den 26 mars 1999 godkända andra protokollet till 1954 års Haagkonvention om skydd för kulturegendom i händelse av väpnad konflikt (FördrS 92—93/1994) gäller som lag sådana som Finland förbundit sig till dem.

2 §

Närmare bestämmelser om verkställigheten av denna lag kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

3 §

Om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom förordning av republikens president.

2.

Lag**om ändring av 1 kap. 11 § strafflagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen av den 19 december 1889 (39/1889) 1 kap. 11 § 2 mom., sådant det lyder i lag 604/2002, som följer:

1 kap.

Om tillämpningsområdet för finsk straffrätt

11 §

Kravet på dubbel straffbarhet

Även om lagen på gärningsorten inte förskriver något straff för gärningen, tillämpas finsk lag på gärningen, om den har begåtts av en finsk medborgare eller en i 6 § 3 mom. 1 punkten avsedd person och straff för gärningen föreskrivs

1) i 11 kap. 1 eller 2 §, om gärningen är sådant krigsföringsbrott eller grovt krigsföringsbrott, eller delaktighetsgärning i sådana, som avses i artikel 15 i det andra protokollet till Haagkonventionen från år 1954 om skydd för kulturegendom i händelse av väpnad konflikt,

2) i 15 kap. 1—9 § med stöd av 15 kap. 12 a §,

3) i 16 kap. 1—3 § och även om föremål för brottet är en i 40.kap. 11 § 2, 3, eller 5 punkten avsedd person eller utländsk tjänsteman, som tjänstgör vid Internationella brottmålsdomstolen,

4) i 16 kap. 13, 14 och 14 a § och även om dessa lagrum tillämpas med stöd av 16 kap. 20 §,

5) i 17 kap. 18 eller 19 §,

6) i 20 kap. 6—8 §,

7) i 20kap. 9 §, om gärningen riktar sig mot en person som är under aderton år, eller

8) i 40 kap. 1—4 § och gärningsmannen är riksdagsledamot, en utländsk tjänsteman eller en ledamot av utländskt parlament.

Om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom förordning av republikens president.

Helsingfors den 23 april 2004

Republikens President

TARJA HALONEN

Utrikesminister *Erkki Tuomioja*

(Översättning)

Andra protokollet

till Haagkonventionen 1954 om skydd för kulturegendom i händelse av väpnad konflikt

Haag, den 26 mars 1999

De fördragsslutande parterna,
som är medvetna om behovet att förbättra
skyddet för kulturegendom i händelse av
väpnad konflikt och att inrätta ett system
för förstärkt skydd för särskilt utsedd kul-
turegendom,

som bekräftar betydelsen av bestämmel-
serna i konventionen om skydd för kultur-
egendom i händelse av väpnad konflikt,
vilken ingåtts i Haag den 14 maj 1954 och
som understryker nödvändigheten av att
komplettera dessa bestämmelser med åtgär-
der som stärker deras verkställande,

som önskar ge de fördragsslutande parter-
na medel att mera direkt ta del av skyddet
för kulturegendom vid väpnade konflikter
genom att inrätta för ändamålet lämpliga
tillvägagångssätt,

som anser att de regler som gäller för
skydd för kulturegendom vid väpnade kon-
flikter bör överensstämma med den utveck-
ling som ägt rum inom folkrätten,

som bekräftar att folkrättens sedvanerätts-
liga regler fortsatt skall gälla i sådana frågor
som bestämmelserna i detta protokoll inte
omfattar,

har kommit överens om följande:

Kapitel 1

Inledning

Artikel 1

Definitioner

I detta protokoll :

a) avses med "fördragsslutande part" en
stat som slutit sig till detta protokoll;

Second Protocol

to the Hague Convention for the Protec- tion of Cultural Property in the Event of Armed Conflict

The Hague, 26 March 1999

The Parties,

Conscious of the need to improve the pro-
tection of cultural property in the event of
armed conflict and to establish an enhanced
system of protection for specifically desig-
nated cultural property;

Reaffirming the importance of the provi-
sions of the Convention for the Protection
of Cultural Property in the Event of Armed
Conflict, done at the Hague on 14 May
1954, and emphasizing the necessity to
supplement these provisions through mea-
sures to reinforce their implementation;

Desiring to provide the High Contracting
Parties to the Convention with a means of
being more closely involved in the protec-
tion of cultural property in the event of
armed conflict by establishing appropriate
procedures therefor;

Considering that the rules governing the
protection of cultural property in the event
of armed conflict should reflect develop-
ments in international law;

Affirming that the rules of customary in-
ternational law will continue to govern
questions not regulated by the provisions of
this Protocol;

Have agreed as follows:

Chapter 1

Introduction

Article 1

Definitions

For the purposes of this Protocol:

a. "Party" means a State Party to this Pro-
tocol;

b) avses med "kulturegendom" kulturegendom såsom den definieras i artikel 1 i konventionen;

c) avses med "konventionen" den i Haag den 14 maj 1954 ingångna konventionen om skydd för kulturegendom i händelse av väpnad konflikt;

d) avses med "fördragsslutande part till konventionen" en stat som slutit sig till konventionen;

e) avses med "förstärkt skydd" det system för förstärkt skydd som inrättas enligt artiklarna 10 och 11;

f) avses med "militärt mål" ett mål som med hänsyn till dess egenskaper, läge, användningsändamål eller utnyttjande har väsentlig betydelse för militär verksamhet och vars totala eller partiella förstörelse, erövring eller oskadliggörande innebär en klar militär fördel under rådande förhållanden;

g) avses med "olaglig" handlande under tvång eller på annat sätt som står i strid med tillämplig nationell lag i ett ockuperat område eller i strid med folkrättens regler;

h) avses med "förteckning" den Internationella förteckningen över kulturegendom under förstärkt skydd som inrättas i enlighet med punkt b i första stycket i artikel 27;

i) avses med "generaldirektör" Unescos generaldirektör;

j) avses med "Unesco" Förenta Nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur;

k) avses med "första protokollet" det i Haag den 14 maj 1954 ingångna protokollet om skydd för kulturegendom i händelse av väpnad konflikt.

Artikel 2

Förhållandet till konventionen

Detta protokoll kompletterar konventionen i relationerna mellan de fördragsslutande parterna.

Artikel 3

Tillämpningsområde

1. I tillägg till de bestämmelser i detta protokoll som tillämpas under fredstid skall

b. "cultural property" means cultural property as defined in Article 1 of the Convention;

c. "Convention" means the Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict, done at The Hague on 14 May 1954;

d. "High Contracting Party" means a State Party to the Convention;

e. "enhanced protection" means the system of enhanced protection established by Articles 10 and 11;

f. "military objective" means an object which by its nature, location, purpose, or use makes an effective contribution to military action and whose total or partial destruction, capture or neutralisation, in the circumstances ruling at the time, offers a definite military advantage;

g. "illicit" means under compulsion or otherwise in violation of the applicable rules of the domestic law of the occupied territory or of international law.

h. "List" means the International List of Cultural Property under Enhanced Protection established in accordance with Article 27, sub-paragraph 1(b);

i. "Director-General" means the Director-General of UNESCO;

j. "UNESCO" means the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization;

k. "First Protocol" means the Protocol for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict done at The Hague on 14 May 1954;

Article 2

Relation to the Convention

This Protocol supplements the Convention in relations between the Parties.

Article 3

Scope of application

1. In addition to the provisions which shall apply in time of peace, this Protocol

detta protokoll tillämpas i de situationer som avses i stycke 1 i artikel 22 samt styckena 1 och 2 i artikel 18 i konventionen.

2. I det fall att detta protokoll inte är bindande för en part i en väpnad konflikt, är protokollet bindande för alla fördragsslutande parter i deras inbördes relationer. Protokollet är bindande för dess fördragsslutande parter i relation till en tredje part, som inte är fördragsslutande part i protokollet, om denna stat godkänner protokollets bestämmelser och under den tid staten fortfar att tillämpa dem.

Artikel 4

Förhållandet mellan bestämmelserna i kapitel 3 i detta protokoll och andra bestämmelser i detta protokoll samt bestämmelserna i konventionen

Bestämmelserna i kapitel 3 i detta protokoll begränsar inte :

a) tillämpningen av bestämmelserna i kapitel I i konventionen och i kapitel 2 i detta protokoll;

b) tillämpningen av bestämmelserna i kapitel II i konventionen , med det undantaget att om kulturegendom beviljats såväl särskilt skydd som förstärkt skydd, tillämpas endast bestämmelserna om förstärkt skydd i relationer mellan fördragsslutande parter till detta protokoll samt i relationer mellan en fördragsslutande part och en stat, som godkänner och tillämpar bestämmelserna i detta protokoll i enlighet med stycke 2 i artikel 3.

Kapitel 2

Allmänna bestämmelser om skydd

Artikel 5

Skyddet för kulturegendom

Förberedande åtgärder som vidtas under fredstid i syfte att skydda kulturegendom mot förutsebara verkningar av väpnad konflikt i enlighet med artikel 3 i konventionen skall, såvitt möjligt, omfatta upprättande av inventarier, planering av nödfallsåtgärder

shall apply in situations referred to in Article 18 paragraphs 1 and 2 of the Convention and in Article 22 paragraph 1.

2. When one of the parties to an armed conflict is not bound by this Protocol, the Parties to this Protocol shall remain bound by it in their mutual relations. They shall furthermore be bound by this Protocol in relation to a State party to the conflict which is not bound by it, if the latter accepts the provisions of this Protocol and so long as it applies them.

Article 4

Relationship between Chapter 3 and other provisions of the Convention and this Protocol

The application of the provisions of Chapter 3 of this Protocol is without prejudice to:

a. the application of the provisions of Chapter I of the Convention and of Chapter 2 of this Protocol;

b. the application of the provisions of Chapter II of the Convention save that, as between Parties to this Protocol or as between a Party and a State which accepts and applies this Protocol in accordance with Article 3 paragraph 2, where cultural property has been granted both special protection and enhanced protection, only the provisions of enhanced protection shall apply.

Chapter 2

General provisions regarding protection

Article 5

Safeguarding of cultural property

Preparatory measures taken in time of peace for the safeguarding of cultural property against the foreseeable effects of an armed conflict pursuant to Article 3 of the Convention shall include, as appropriate, the preparation of inventories, the planning

mot brandrisk och risk för ras av byggnadsstrukturer, beredskap till förflyttning av lös kulturegendom eller beredskap av skydda sådan egendom på platsen samt utseende av behörig myndighet med ansvar för skyddet för kulturegendom.

Artikel 6

Respekt för kulturegendom

I syfte att säkerställa att kulturegendom respekteras i enlighet med artikel 4 i konventionen :

a) får åsidosättande av förpliktelser på grund av tvingande militära skäl åberopas i enlighet med stycke 2 i artikel 4 i konventionen för att rikta en fientligt handling mot kulturegendom endast i de fall och för så lång tid som:

i. kulturegendomen i fråga har genom sin användning blivit ett militärt mål; och

ii. motsvarande militär fördel kan inte uppnås genom något annat genomförbart tillvägagångssätt än genom fientlig handling riktad mot den nämnda egendomen;

b) får åsidosättande av förpliktelser på grund av tvingande militära skäl åberopas i enlighet med stycke 2 i artikel 4 i konventionen för att använda kulturegendom för sådana syften som sannolikt utsätter egendomen för förstörelse eller skada endast i fall och för så lång tid som något val inte står att träffa mellan utnyttjandet av kulturegendomen och något annat genomförbart tillvägagångssätt med samma militära fördel;

c) får beslutet att åberopa tvingande militära skäl fattas endast av en officer som för befäl över truppstyrka av bataljons storlek eller större, eller av befälhavare för en mindre truppstyrka om omständigheterna kräver detta;

d) vid sådan attack som grundas på ett beslut som avses i punkt a skall en effektiv förhandsvarning alltid utfärdas då omständigheterna tillåter detta.

of emergency measures for protection against fire or structural collapse, the preparation for the removal of movable cultural property or the provision for adequate in situ protection of such property, and the designation of competent authorities responsible for the safeguarding of cultural property.

Article 6

Respect for cultural property

With the goal of ensuring respect for cultural property in accordance with Article 4 of the Convention:

a. a waiver on the basis of imperative military necessity pursuant to Article 4 paragraph 2 of the Convention may only be invoked to direct an act of hostility against cultural property when and for as long as:

i. that cultural property has, by its function, been made into a military objective; and

ii. there is no feasible alternative available to obtain a similar military advantage to that offered by directing an act of hostility against that objective;

b. a waiver on the basis of imperative military necessity pursuant to Article 4 paragraph 2 of the Convention may only be invoked to use cultural property for purposes which are likely to expose it to destruction or damage when and for as long as no choice is possible between such use of the cultural property and another feasible method for obtaining a similar military advantage;

c. the decision to invoke imperative military necessity shall only be taken by an officer commanding a force the equivalent of a battalion in size or larger, or a force smaller in size where circumstances do not permit otherwise;

d. in case of an attack based on a decision taken in accordance with sub-paragraph (a), an effective advance warning shall be given whenever circumstances permit.

Artikel 7

Säkerhetsåtgärder i händelse av angrepp

Utan att detta påverkar andra skyddsåtgärder som förutsätts av internationell humanitär rätt vid militära operationer skall varje part i en väpnad konflikt:

a) göra allt som står i dess förmåga i syfte att undvika att kulturegendom som avses i artikel 4 i konventionen inte skall utgöra mål för angrepp;

b) vidta alla möjliga skyddsåtgärder vid valet av angreppsmål och -metoder i syfte att undvika att kulturegendom, vilken skall skyddas enligt artikel 4 i konventionen, utsätts för skada till följd av angrepp och att åtminstone så långt som möjligt begränsa skadeverkningar på sådan egendom;

c) avstå från att verkställa ett angrepp som kan förväntas medföra oproportionerligt stor skada på kulturegendom, vilken skall skyddas enligt artikel 4 i konventionen, i jämförelse med den konkreta och direkta militära fördel som förväntas uppnås genom angreppet;

d) inställa eller avbryta ett angrepp där det visar sig att :

i. målet för angreppet är kulturegendom vilken skall skyddas enligt artikel 4 i konventionen

ii. angreppet kan förväntas medföra oproportionerligt stor skada på kulturegendom, vilken skall skyddas enligt artikel 4 i konventionen, i jämförelse med den konkreta och direkta militära fördel som förväntas uppnås genom angreppet.

Artikel 8

Säkerhetsåtgärder i händelse av fientligheter

Parterna i en väpnad konflikt skall i mån av möjlighet:

a) förflytta rörlig kulturegendom från närheten till militära mål eller ordna för tillräckligt skydd på platsen;

b) undvika att lokalisera militära mål i närheten av kulturegendom.

Article 7

Precautions in attack

Without prejudice to other precautions required by international humanitarian law in the conduct of military operations, each Party to the conflict shall:

a. do everything feasible to verify that the objectives to be attacked are not cultural property protected under Article 4 of the Convention;

b. take all feasible precautions in the choice of means and methods of attack with a view to avoiding, and in any event to minimizing, incidental damage to cultural property protected under Article 4 of the Convention;

c. refrain from deciding to launch any attack which may be expected to cause incidental damage to cultural property protected under Article 4 of the Convention which would be excessive in relation to the concrete and direct military advantage anticipated; and

d. cancel or suspend an attack if it becomes apparent:

i. that the objective is cultural property protected under Article 4 of the Convention;

ii. that the attack may be expected to cause incidental damage to cultural property protected under Article 4 of the Convention which would be excessive in relation to the concrete and direct military advantage anticipated.

Article 8

Precautions against the effects of hostilities

The Parties to the conflict shall, to the maximum extent feasible:

a. remove movable cultural property from the vicinity of military objectives or provide for adequate in situ protection;

b. avoid locating military objectives near cultural property.

Artikel 9

Skydd av kulturegendom på ockuperat område

1. Utan förbehåll för tillämpningen av artiklarna 4 och 5 i konventionen, skall en fördragsslutande part, som helt eller delvis har ockuperat en annan fördragsslutande parts område, på det ockuperade området förbjuda och hindra att :

a) kulturegendom på ett olagligt sätt exporteras, flyttas bort eller att äganderätten till densamma överförs;

b) arkeologiska utgrävningar föranstaltas, utom då sådana är nödvändiga för att skydda, registrera eller bevara kulturegendom;

c) kulturegendom eller dess användningsändamål ändras på ett sådant sätt att kulturellt, historiskt eller vetenskapligt bevismaterial därigenom göms eller förstörs.

2. Arkeologiska utgrävningar avseende kulturegendom på ockuperat område eller ändring av kulturegendom eller ändring av dess användningsändamål skall utföras i nära samarbete med det ockuperade områdets behöriga nationella myndigheter, för såvitt omständigheterna inte hindrar detta.

Kapitel 3

Förstärkt skydd

Artikel 10

Förstärkt skydd

Kulturegendom kan sättas under förstärkt skydd under förutsättning att följande tre villkor uppfylls:

a) den utgör kulturarv med stor betydelse för mänskligheten;

b) den är skyddad genom tillräckliga nationella rättsliga och administrativa åtgärder, i vilka egendomens exceptionella kulturella och historiska värde har beaktats samtidigt som högsta möjliga skydd därför garanterats;

c) den används inte för militära syften eller med avsikt att skydda militära mål och den fördragsslutande part, som har kontrollen över egendomen, har avgett en försäk-

Article 9

Protection of cultural property in occupied territory

1. Without prejudice to the provisions of Articles 4 and 5 of the Convention, a Party in occupation of the whole or part of the territory of another Party shall prohibit and prevent in relation to the occupied territory:

a. any illicit export, other removal or transfer of ownership of cultural property;

b. any archaeological excavation, save where this is strictly required to safeguard, record or preserve cultural property;

c. any alteration to, or change of use of, cultural property which is intended to conceal or destroy cultural, historical or scientific evidence.

2. Any archaeological excavation of, alteration to, or change of use of, cultural property in occupied territory shall, unless circumstances do not permit, be carried out in close co-operation with the competent national authorities of the occupied territory.

Chapter 3

Enhanced Protection

Article 10

Enhanced protection

Cultural property may be placed under enhanced protection provided that it meets the following three conditions:

a. it is cultural heritage of the greatest importance for humanity;

b. it is protected by adequate domestic legal and administrative measures recognising its exceptional cultural and historic value and ensuring the highest level of protection;

c. it is not used for military purposes or to shield military sites and a declaration has been made by the Party which has control over the cultural property, confirming that it

ran om att egendomen inte heller används på ett sådant sätt.

Artikel 11

Beviljande av förstärkt skydd

1. Varje fördragsslutande part skall inlämna till kommittén en förteckning över sådan kulturegendom avseende vilken förstärkt skydd begärs.

2. Fördragsslutande part, som har jurisdiktion eller utövar kontroll över sådan kulturegendom, kan begära att kulturegendomen införs i den förteckning som inrättas i enlighet med punkt b stycke 2 i artikel 27. En sådan begäran skall innehålla alla nödvändiga upplysningar som hänför sig till villkoren i artikel 10. Kommittén kan uppmana en fördragsslutande part att inlämna en begäran om införande av kulturegendom i förteckningen.

3. Övriga fördragsslutande parter, den internationella kommittén i organisationen Blå skölden (International Committee of the Blue Shield) samt andra icke-mellanstatliga organisationer med sakkunskap i ämnet kan rekommendera viss kulturegendom till kommittén. I sådana fall kan kommittén besluta att uppmana en fördragsslutande part att inlämna begäran om införande av kulturegendomen i förteckningen.

4. Att kulturegendom införs i förteckningen eller att begäran därom inlämnas i det fall att kulturegendomen är belägen på ett område, om vars suveränitet eller jurisdiktion flera stater tvistar, inverkar inte på de tvistande parternas rättigheter.

5. När en begäran om införande i förteckningen har emottagits av kommittén underlämnar kommittén alla de fördragsslutande parterna därom. Fördragsslutande part kan framställa anmärkningar rörande begäran till kommittén inom en frist av 60 dagar. Dessa anmärkningar bör grundas enbart på de villkor som nämns i artikel 10. Anmärkningarna bör vara precisa och avse faktiska omständigheter. Kommittén behandlar anmärkningarna och ger den begärande fördragsslutande parten en skälig möjlighet att svara innan kommittén fattar sitt beslut. När anmärkning har framställts avseende en be-

will not be so used.

Article 11

The granting of enhanced protection

1. Each Party should submit to the Committee a list of cultural property for which it intends to request the granting of enhanced protection.

2. The Party which has jurisdiction or control over the cultural property may request that it be included in the List to be established in accordance with Article 27 subparagraph 1(b). This request shall include all necessary information related to the criteria mentioned in Article 10. The Committee may invite a Party to request that cultural property be included in the List.

3. Other Parties, the International Committee of the Blue Shield and other non-governmental organisations with relevant expertise may recommend specific cultural property to the Committee. In such cases, the Committee may decide to invite a Party to request inclusion of that cultural property in the List.

4. Neither the request for inclusion of cultural property situated in a territory, sovereignty or jurisdiction over which is claimed by more than one State, nor its inclusion, shall in any way prejudice the rights of the parties to the dispute.

5. Upon receipt of a request for inclusion in the List, the Committee shall inform all Parties of the request. Parties may submit representations regarding such a request to the Committee within sixty days. These representations shall be made only on the basis of the criteria mentioned in Article 10. They shall be specific and related to facts. The Committee shall consider the representations, providing the Party requesting inclusion with a reasonable opportunity to respond before taking the decision. When such representations are before the Committee, decisions for inclusion in the List

gäran om införande i förteckningen skall beslut om införande av kulturegendom i förteckningen fattas i kommittén med fyra femtedelars majoritet av de närvarande och röstande medlemmarna utan förbehåll för bestämmelserna i artikel 26.

6. Då kommittén beslutar om en begäran bör den inhämta utlåtanden från mellanstatliga organisationer och icke-mellanstatliga organisationer samt fristående sakkunniga.

7. Ett beslut om att bevilja eller avböja en begäran skall grundas på villkoren som nämns i artikel 10.

8. Om kommittén har konstaterat att en fördragsslutande part, som begär kulturegens införelande i förteckningen, inte förmår uppfylla villkoren i punkt b i artikel 10, kan kommittén i undantagsfall besluta att bevilja förstärkt skydd under förutsättning att den fördragsslutande parten i fråga anhåller om internationellt bistånd i enlighet med artikel 32.

9. Om fientligheter utbryter kan en part i konflikten i nödfall till kommittén inlämna en begäran om förstärkt skydd för kulturegendom som befinner sig inom partens i fråga jurisdiktion eller kontroll. Kommittén bör omedelbart vidarebefordra en sådan begäran till alla parter i konflikten. I sådana fall behandlar kommittén de vederbörande parternas anmärkningar i brådskande ordning. Ett beslut om att bevilja förstärkt skydd temporärt skall fattas i kommittén så snart som möjligt med fyra femtedelars majoritet av de närvarande och röstande medlemmarna utan förbehåll för bestämmelserna i artikel 26. Kommittén kan bevilja förstärkt skydd temporärt till dess det slutgiltiga beslutet regelmässigt kan fattas, under förutsättning att villkoren i punkterna a och c i artikel 10 under alla omständigheter uppfylls.

10. Förstärkt skydd för kulturegendom beviljas av kommittén från den tidpunkt då egendomen införel i förteckningen.

11. Generaldirektören underrättar omedelbart Förelnta Nationernas generalsekretäre samt alla fördragsslutande parter om kommitténs beslut att i förteckningen införel kulturegendom.

shall be taken, notwithstanding Article 26, by a majority of four-fifths of its members present and voting.

6. In deciding upon a request, the Committee should ask the advice of governmental and non-governmental organisations, as well as of individual experts.

7. A decision to grant or deny enhanced protection may only be made on the basis of the criteria mentioned in Article 10.

8. In exceptional cases, when the Committee has concluded that the Party requesting inclusion of cultural property in the List cannot fulfil the criteria of Article 10 subparagraph (b), the Committee may decide to grant enhanced protection, provided that the requesting Party submits a request for international assistance under Article 32.

9. Upon the outbreak of hostilities, a Party to the conflict may request, on an emergency basis, enhanced protection of cultural property under its jurisdiction or control by communicating this request to the Committee. The Committee shall transmit this request immediately to all Parties to the conflict. In such cases the Committee will consider representations from the Parties concerned on an expedited basis. The decision to grant provisional enhanced protection shall be taken as soon as possible and, notwithstanding Article 26, by a majority of four-fifths of its members present and voting. Provisional enhanced protection may be granted by the Committee pending the outcome of the regular procedure for the granting of enhanced protection, provided that the provisions of Article 10 subparagraphs (a) and (c) are met.

10. Enhanced protection shall be granted to cultural property by the Committee from the moment of its entry in the List.

11. The Director-General shall, without delay, send to the Secretary-General of the United Nations and to all Parties notification of any decision of the Committee to include cultural property on the List.

Artikel 12

Okränkbarhet för kulturegendom under förstärkt skydd

Parterna i en konflikt skall säkerställa att okränkbarheten av kulturegendom under förstärkt skydd bevaras genom att avhålla sig från göra kulturegendomen till mål för angrepp eller från att använda kulturegendomen eller områden i dess omedelbara närhet för militära syften.

Artikel 13

Förlust av förstärkt skydd

1. Kulturegendom under förstärkt skydd kan förlora detta skydd endast om:

- a) skyddet avbryts eller återkallas i enlighet med artikel 14; eller
- b) egendomen har blivit ett militärt mål som följd av dess användning, varvid skyddet förloras under den tid kulturegendomen utgör ett militärt mål.

2. Under sådana omständigheter som avses i punkt b stycke 1 i denna artikel får egendomen utsättas för angrepp endast om:

- a) angreppet är det enda sättet att få ett slut på den användning av egendomen som avses i punkt b stycke 1;
- b) alla till buds stående säkerhetsåtgärder har vidtagits vid valet av angreppsmål och – metoder i syftet att få ett slut på användningen av kulturegendomen samt för att undvika, eller förminska, skada på egendomen;
- c) omständigheter, som hänför sig till omedelbart självförsvar, inte hindrar det, bör:
  - i. angreppet beordras av högsta operativt militärt befäl;
  - ii. motparten ges effektiv förhandsvarning innefattande att användning av egendom som avses i punkt b stycke 1 skall upphöra; samt
  - iii. motparten ges skälig tid att dra sig ur situationen.

Article 12

Immunity of cultural property under enhanced protection

The Parties to a conflict shall ensure the immunity of cultural property under enhanced protection by refraining from making such property the object of attack or from any use of the property or its immediate surroundings in support of military action.

Article 13

Loss of enhanced protection

1. Cultural property under enhanced protection shall only lose such protection:

- a. if such protection is suspended or cancelled in accordance with Article 14; or
- b. If, and for as long as, the property has, by its use, become a military objective.

2. In the circumstances of sub-paragraph 1(b), such property may only be the object of attack if:

- a. the attack is the only feasible means of terminating the use of the property referred to in sub-paragraph 1(b);
- b. all feasible precautions are taken in the choice of means and methods of attack, with a view to terminating such use and avoiding, or in any event minimising, damage to the cultural property;
- c. unless circumstances do not permit, due to requirements of immediate self-defence:
  - i. the attack is ordered at the highest operational level of command;
  - ii. effective advance warning is issued to the opposing forces requiring the termination of the use referred to in sub-paragraph 1(b); and
  - iii. Reasonable time is given to the opposing forces to redress the situation.

Artikel 14

Avbrott eller återkallande av förstärkt skydd

1. Om kulturegendom inte längre uppfyller ett enda av villkoren i artikel 10 i detta protokoll kan kommittén avbryta eller återkalla det förstärkta skyddet genom att avlägsna egendomen ur förteckningen.

2. Kommittén kan avbryta förstärkt skydd för kulturegendom i fall av allvarlig förbrytelse mot artikel 12 som avser användning av kulturegendom under förstärkt skydd som ett led i militär verksamhet. Där sådana förbrytelser är kontinuerliga kan kommittén undantagsvis återkalla kulturegendomen dess förstärkta skydd genom att avlägsna egendomen ur förteckningen.

3. Generaldirektören underrättar omedelbart Förenta Nationernas generalsekreterare samt alla fördragsslutande parter till detta protokoll om kommitténs beslut att avbryta eller återkalla förstärkt skydd.

4. Innan kommittén fattar ett sådant beslut skall de fördragsslutande parterna ges tillfälle att yttra sig därom.

Kapitel 4

Straffrättsligt ansvar och jurisdiktion

Artikel 15

Allvarliga förbrytelser mot detta protokoll

1. Den som uppsåtligt och i strid med konventionen eller detta protokoll begår följande gärningar är skyldig till brott som avses i detta protokoll:

- a) riktande av angrepp mot kulturegendom under förstärkt skydd;
- b) användande av kulturegendom under förstärkt skydd eller dess näromgivning för att stöda militär verksamhet;
- c) omfattande förstörelse eller tillägnelse av kulturegendom som åtnjuter skydd enligt konventionen och detta protokoll;
- d) riktande av angrepp mot kulturegen-

Article 14

Suspension and cancellation of enhanced protection

1. Where cultural property no longer meets any one of the criteria in Article 10 of this Protocol, the Committee may suspend its enhanced protection status or cancel that status by removing that cultural property from the List.

2. In the case of a serious violation of Article 12 in relation to cultural property under enhanced protection arising from its use in support of military action, the Committee may suspend its enhanced protection status. Where such violations are continuous, the Committee may exceptionally cancel the enhanced protection status by removing the cultural property from the List.

3. The Director-General shall, without delay, send to the Secretary-General of the United Nations and to all Parties to this Protocol notification of any decision of the Committee to suspend or cancel the enhanced protection of cultural property.

4. Before taking such a decision, the Committee shall afford an opportunity to the Parties to make their views known.

Chapter 4

Criminal responsibility and jurisdiction

Article 15

Serious violations of this Protocol

1. Any person commits an offence within the meaning of this Protocol if that person intentionally and in violation of the Convention or this Protocol commits any of the following acts:

- a. making cultural property under enhanced protection the object of attack;
- b. using cultural property under enhanced protection or its immediate surroundings in support of military action;
- c. extensive destruction or appropriation of cultural property protected under the Convention and this Protocol;
- d. making cultural property protected un-

dom som åtnjuter skydd enligt konventionen och detta protokoll;

e) stöld, plundring, olaglig tillägnelse av eller vandalism riktad mot kulturegendom som åtnjuter skydd enligt konventionen.

2. Varje fördragsslutande part vidtar de åtgärder som är nödvändiga för att i sin nationella lagstiftning införa straffrättsligt ansvar med avseende på förbrytelseerna i denna artikel och belägga gärningarna med lämpliga straff. De fördragsslutande parterna skall härvid iakttäga lagens och folkrättens allmänna principer däri inbegripet reglerna som utsträcker personligt straffrättsligt ansvar till andra än den direkte gärningsmannen.

Artikel 16

Jurisdiktion

1. Utan förbehåll för tillämpningen av stycke 2, vidtar varje fördragsslutande part de lagstiftningsåtgärder som behövs för att fastställa sin jurisdiktion över de brott som avses i artikel 15 i följande fall:

a) då brottet begås inom statens i fråga territorium;

b) då den påstådde förövaren av brottet har statens i fråga nationalitet;

c) för de brott som avses i punkterna a—c i artikel 15 då den påstådde förövaren till brottet påträffas i statens i fråga territorium.

2. Utan förbehåll för tillämpningen av artikel 28 gäller vad avser jurisdiktion:

a) att detta protokoll inte utesluter personligt straffrättsligt ansvar eller jurisdiktion i stöd av tillämplig nationell rätt eller folkrätt; inte heller begränsar protokollet utövandet av jurisdiktion i enlighet med folkrättens sedvanerättsliga regler;

b) personligt straffrättsligt ansvar på grund av detta protokoll uppkommer dock inte för personer, vilka tillhör de militära styrkorna i eller är medborgare i en sådan stat som inte är fördragsslutande part till detta protokoll, undantaget medborgare som tjänar i en fördragsslutande parts militära styrkor; inte heller förutsätter detta protokoll att jurisdiktion utsträcks till sådana per-

der the Convention and this Protocol the object of attack;

e. Theft, pillage or misappropriation of, or acts of vandalism directed against cultural property protected under the Convention.

2. Each Party shall adopt such measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law the offences set forth in this Article and to make such offences punishable by appropriate penalties. When doing so, Parties shall comply with general principles of law and international law, including the rules extending individual criminal responsibility to persons other than those who directly commit the act.

Article 16

Jurisdiction

1. Without prejudice to paragraph 2, each Party shall take the necessary legislative measures to establish its jurisdiction over offences set forth in Article 15 in the following cases:

a. when such an offence is committed in the territory of that State;

b. when the alleged offender is a national of that State;

c. in the case of offences set forth in Article 15 sub-paragraphs (a) to (c), when the alleged offender is present in its territory.

2. With respect to the exercise of jurisdiction and without prejudice to Article 28 of the Convention:

a. this Protocol does not preclude the incurring of individual criminal responsibility or the exercise of jurisdiction under national and international law that may be applicable, or affect the exercise of jurisdiction under customary international law;

b. Except in so far as a State which is not Party to this Protocol may accept and apply its provisions in accordance with Article 3 paragraph 2, members of the armed forces and nationals of a State which is not Party to this Protocol, except for those nationals serving in the armed forces of a State which is a Party to this Protocol, do not incur individual criminal responsibility by virtue of

soner eller att de kan utlämnas för brott mot det.

Artikel 17

Lagföring

1. En fördragsslutande part, inom vars område en gärningsman påträffas som påstås ha begått brott som avses i punkterna a—c i stycke 1 i artikel 15 och som inte utlämnar denne, lämnar undantagslöst och utan dröjsmål saken till prövning och lagföring hos sina kompetenta myndigheter i enlighet med nationell lagstiftning eller tillämpliga folkrättsliga regler.

2. Utan förbehåll för tillämpning av vederbörande folkrättsliga regler skall en person som lagförs i enlighet med konventionen och detta protokoll garanteras en rättvis behandling och ett rättvist rättegångsförfarande under alla skeden av förfarandet; under inga omständigheter får en sådan person behandlas sämre än vad som skulle gälla enligt folkrättens regler.

Artikel 18

Utlämning för brott

1. De förbrytelser som avses i punkterna a—c i stycke 1 i artikel 15 i detta protokoll skall anses vara innefattade såsom brott för vilka utlämning kan verkställas i varje överenskommelse om utlämning för brott, vilka de fördragsslutande parterna har ingått innan detta protokoll träder i kraft. De fördragsslutande parterna förbinder sig att inkludera dessa förbrytelser i varje överenskommelse om utlämning som därefter ingås mellan dem.

2. Om en fördragsslutande part, som till grund för utlämning fordrar att en överenskommelse därom föreligger, mottar en begäran om utlämning från en fördragsslutande part med vilken ingen sådan överenskommelse finns, kan detta protokoll av par-

this Protocol, nor does this Protocol impose an obligation to establish jurisdiction over such persons or to extradite them.

Article 17

Prosecution

1. The Party in whose territory the alleged offender of an offence set forth in Article 15 sub-paragraphs 1 (a) to (c) is found to be present shall, if it does not extradite that person, submit, without exception whatsoever and without undue delay, the case to its competent authorities, for the purpose of prosecution, through proceedings in accordance with its domestic law or with, if applicable, the relevant rules of international law.

2. Without prejudice to, if applicable, the relevant rules of international law, any person regarding whom proceedings are being carried out in connection with the Convention or this Protocol shall be guaranteed fair treatment and a fair trial in accordance with domestic law and international law at all stages of the proceedings, and in no cases shall be provided guarantees less favorable to such person than those provided by international law.

Article 18

Extradition

1. The offences set forth in Article 15 sub-paragraphs 1 (a) to (c) shall be deemed to be included as extraditable offences in any extradition treaty existing between any of the Parties before the entry into force of this Protocol. Parties undertake to include such offences in every extradition treaty to be subsequently concluded between them.

2. When a Party which makes extradition conditional on the existence of a treaty receives a request for extradition from another Party with which it has no extradition treaty, the requested Party may, at its option, consider the present Protocol as the le-

ten i fråga anses såsom rättsgrund för utlämning för brott mot punkterna a—c i stycke 1 i artikel 15.

3. Fördragsslutande parter som inte fordrar överenskommelser om utlämning erkänner att förbrytelserna i punkterna a – c i stycke 1 i artikel 15 utgör brott för vilka utlämning kan verkställas i deras inbördes relationer och med beaktande av villkoren i den fördragsslutande partens lagstiftning som mottagit begäran om utlämning.

4. Med avseende på utlämning behandlas förbrytelserna i punkterna a – c i stycke 1 i artikel 15, om detta är nödvändigt, som om de begåtts, utöver brottsplatsen, även på de fördragsslutande parters territorium vilka fastställt jurisdiktion i enlighet med stycke 1 i artikel 16.

Artikel 19

Ömsesidig rättshjälp

1. De fördragsslutande parterna skall i största möjliga utsträckning ge varandra rättshjälp med hänsyn till förundersökning och lagföring av eller utlämning för brott mot artikel 15, inbegripet hjälp med införskaffandet av nödvändig bevisning vartill de har tillgång.

2. De fördragsslutande parterna uppfyller sina i stycke 1 ovan avsedda förpliktelser i enlighet med överenskommelser eller andra föranstaltningar för rättshjälp. Där överenskommelser eller andra föranstaltningar inte finns ges rättshjälp enligt parternas egen lagstiftning.

Artikel 20

Grunder för vägran

1. Med avseende på utlämning för brott anses förbrytelserna i punkterna a—c i stycke 1 i artikel 15 och med avseende på ömsesidig rättshjälp anses förbrytelserna i artikel 15 inte för politiska brott eller för brott i anknytning därtill eller för brott begångna av politiska skäl. Därför kan en begäran om utlämning eller rättshjälp på grund av dessa förbrytelser inte förvägras

gal basis for extradition in respect of offences as set forth in Article 15 sub-paragraphs 1 (a) to (c).

3. Parties which do not make extradition conditional on the existence of a treaty shall recognise the offences set forth in Article 15 sub-paragraphs 1 (a) to (c) as extraditable offences between them, subject to the conditions provided by the law of the requested Party.

4. If necessary, offences set forth in Article 15 sub-paragraphs 1 (a) to (c) shall be treated, for the purposes of extradition between Parties, as if they had been committed not only in the place in which they occurred but also in the territory of the Parties that have established jurisdiction in accordance with Article 16 paragraph 1.

Article 19

Mutual legal assistance

1. Parties shall afford one another the greatest measure of assistance in connection with investigations or criminal or extradition proceedings brought in respect of the offences set forth in Article 15, including assistance in obtaining evidence at their disposal necessary for the proceedings.

2. Parties shall carry out their obligations under paragraph 1 in conformity with any treaties or other arrangements on mutual legal assistance that may exist between them. In the absence of such treaties or arrangements, Parties shall afford one another assistance in accordance with their domestic law.

Article 20

Grounds for refusal

1. For the purpose of extradition, offences set forth in Article 15 sub-paragraphs 1 (a) to (c), and for the purpose of mutual legal assistance, offences set forth in Article 15 shall not be regarded as political offences nor as offences connected with political offences nor as offences inspired by political motives. Accordingly, a request for extradition or for mutual legal assistance based on

enbart på den grund att begäran avser politiska brott, därtill anknutna brott eller därav motiverade brott.

2. Ingen bestämmelse i detta protokoll skall förstås så att förpliktelse till utlämning för brott eller till ömsesidig rättshjälp föreligger i det fall, att den fördragsslutande part som mottagit begäran därom har begrundad orsak att tro att begäran om utlämning i stöd av punkterna a—c i stycke 1 i artikel 15 eller begäran om rättshjälp i stöd av artikel 15 har framställts i syfte att åtala eller straffa en person på grund av dennes ras, religion, medborgarskap, etniska härstamning eller politiska åsikter eller då samtycke till begäran kunde vålla personen skada av nämnda orsaker.

Artikel 21

Åtgärder som avser andra förbrytelser

Utan hinder för tillämpning av artikel 28 i konventionen godkänner varje fördragsslutande part de bestämmelser som krävs i väg av lagstiftning, förvaltningsförfarande eller disciplinära åtgärder i syfte att beivra följande gärningar då dessa begås med uppsåt:

- a) användning av kulturegendom i strid med konventionen eller detta protokoll;
- b) olaglig export och annan förflyttning av eller överförande av äganderätten till kulturegendom från ockuperat område i strid med konventionen eller detta protokoll.

Kapitel 5

Skydd för kulturegendom i väpnade konflikter som inte är av internationell karaktär

Artikel 22

Väpnade konflikter som inte är av internationell karaktär

1. Detta protokoll tillämpas i händelse av

such offences may not be refused on the sole ground that it concerns a political offence or an offence connected with a political offence or an offence inspired by political motives.

2. Nothing in this Protocol shall be interpreted as imposing an obligation to extradite or to afford mutual legal assistance if the requested Party has substantial grounds for believing that the request for extradition for offences set forth in Article 15 subparagraphs 1 (a) to (c) or for mutual legal assistance with respect to offences set forth in Article 15 has been made for the purpose of prosecuting or punishing a person on account of that person's race, religion, nationality, ethnic origin or political opinion or that compliance with the request would cause prejudice to that person's position for any of these reasons.

Article 21

Measures regarding other violations

Without prejudice to Article 28 of the Convention, each Party shall adopt such legislative, administrative or disciplinary measures as may be necessary to suppress the following acts when committed intentionally:

- a. any use of cultural property in violation of the Convention or this Protocol;
- b. any illicit export, other removal or transfer of ownership of cultural property from occupied territory in violation of the Convention or this Protocol.

Chapter 5

The protection of cultural property in armed conflicts not of an international character

Article 22

Armed conflicts not of an international character

1. This Protocol shall apply in the event

väpnad konflikt som inte är av internationell karaktär och som utspelas inom någon fördragsslutande parts territorium.

2. Detta protokoll tillämpas inte i händelse av interna oroligheter och spänningar såsom upplöpp, enstaka eller sporadiska våldshandlingar och andra liknande handlingar.

3. Inget i detta protokoll får åberopas i syfte att inverka på en stats suveränitet eller en regerings ansvar för att med alla lagliga medel upprätthålla eller återupprätta lag och ordning i staten eller att försvara statens nationella sammanhållning eller territoriella integritet.

4. Inget i detta protokoll begränsar den primära jurisdiktionen av en fördragsslutande part, inom vars område en väpnad konflikt som inte är av internationell karaktär utspelas, över de förbrytelser som avses i artikel 15.

5. Inget i detta protokoll får åberopas såsom grund att intervensera direkt eller indirekt, av någon som helst orsak, i en väpnad konflikt eller i de interna eller externa angelägenheterna i en fördragsslutande part inom vars område konflikten utspelas.

6. Tillämpningen av detta protokoll i situationer som avses i stycke 1 ovan har ingen inverkan på den rättsliga ställningen hos parterna i konflikten.

7. Unesco kan erbjuda sina tjänster till parterna i konflikten.

Kapitel 6

Institutionella frågor

Artikel 23

Parternas möte

1. De fördragsslutande parterna kallas till möten samtidigt som Unescos generalkonferens i samordning med konventionens parters möten om ett sådant sammankallats av generaldirektören.

2. Parternas möte antar sina egna procedurregler.

3. Parternas möte har följande uppgifter:

of an armed conflict not of an international character, occurring within the territory of one of the Parties.

2. This Protocol shall not apply to situations of internal disturbances and tensions, such as riots, isolated and sporadic acts of violence and other acts of a similar nature.

3. Nothing in this Protocol shall be invoked for the purpose of affecting the sovereignty of a State or the responsibility of the government, by all legitimate means, to maintain or re-establish law and order in the State or to defend the national unity and territorial integrity of the State.

4. Nothing in this Protocol shall prejudice the primary jurisdiction of a Party in whose territory an armed conflict not of an international character occurs over the violations set forth in Article 15.

5. Nothing in this Protocol shall be invoked as a justification for intervening, directly or indirectly, for any reason whatever, in the armed conflict or in the internal or external affairs of the Party in the territory of which that conflict occurs.

6. The application of this Protocol to the situation referred to in paragraph 1 shall not affect the legal status of the parties to the conflict.

7. UNESCO may offer its services to the parties to the conflict.

Chapter 6

Institutional Issues

Article 23

Meeting of the Parties

1. The Meeting of the Parties shall be convened at the same time as the General Conference of UNESCO, and in coordination with the Meeting of the High Contracting Parties, if such a meeting has been called by the Director-General.

2. The Meeting of the Parties shall adopt its Rules of Procedure.

3. The Meeting of the Parties shall have the following functions:

a) att välja medlemmarna i kommittén i enlighet med stycke 1 i artikel 24;

b) att godkänna av kommittén enligt punkt a i stycke 1 i artikel 27 utfärdade föreskrifter;

c) att ge kommittén instruktioner om användandet av fonden och att överse detta;

d) att behandla den av kommittén enligt punkt d i stycke 1 i artikel 27 avfärdade rapporten;

e) att behandla svårigheter i tillämpningen av detta protokoll och vid behov utfärda rekommendationer därom.

4. Generaldirektören sammankallar till extraordinarie möte med parterna om minst en femtedel av de fördragsslutande parterna begär detta.

Artikel 24

Kommittén för skydd för kulturegendom i händelse av väpnad konflikt

1. Härmed inrättas kommittén för skydd för kulturegendom i händelse av väpnad konflikt. Kommittén består av tolv fördragsslutande parter som utses av parternas möte.

2. Kommittén sammanträder till ordinarie möte en gång per år samt till extraordinarie möten vid behov.

3. Vid beslut om medlemmar i kommittén strävar de fördragsslutande parterna att säkerställa att världens olika regioner och kulturer representeras på ett jämbördigt sätt.

4. De fördragsslutande parter som är medlemmar av kommittén bör välja såsom sina representanter personer med sakkunskap med avseende på kulturarvet, försvaret och folkrätten samt i samråd med varandra säkerställa att kommittén har en sammansättning som i tillräcklig grad uppfyller kravet på sakkunskap på alla dessa områden.

Artikel 25

Mandatperiod

1. En fördragsslutande part väljs till medlem av kommittén för en mandatperiod om

(a) to elect the Members of the Committee, in accordance with Article 24 paragraph 1;

(b) to endorse the Guidelines developed by the Committee in accordance with Article 27 sub-paragraph 1(a);

(c) to provide guidelines for, and to supervise the use of the Fund by the Committee;

(d) to consider the report submitted by the Committee in accordance with Article 27 sub-paragraph 1(d);

(e) to discuss any problem related to the application of this Protocol, and to make recommendations, as appropriate.

4. At the request of at least one-fifth of the Parties, the Director-General shall convene an Extraordinary Meeting of the Parties.

Article 24

Committee for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict

1. The Committee for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict is hereby established. It shall be composed of twelve Parties which shall be elected by the Meeting of the Parties.

2. The Committee shall meet once a year in ordinary session and in extra-ordinary sessions whenever it deems necessary.

3. In determining membership of the Committee, Parties shall seek to ensure an equitable representation of the different regions and cultures of the world.

4. Parties members of the Committee shall choose as their representatives persons qualified in the fields of cultural heritage, defence or international law, and they shall endeavour, in consultation with one another, to ensure that the Committee as a whole contains adequate expertise in all these fields.

Article 25

Term of office

1. A Party shall be elected to the Committee for four years and shall be eligible for

fyra år och kan återväljas för en omedelbart påföljande period endast en gång.

2. Oberoende av vad som bestäms i stycke 1 ovan, skall hälften av de medlemmar av kommittén som invalts vid det första valet avsluta sin mandatperiod den sista dagen av det parternas första ordinarie möte som följer det möte då de blivit valda. Ordföranden för det ordinarie mötet utser de avgående medlemmarna i kommittén genom lott efter att de blivit valda.

Artikel 26

Procedurregler

1. Kommittén antar sina egna procedurregler.

2. Kommittén är beslutsför då en majoritet av dess medlemmar är närvarande. Beslut skall fattas med två tredjedels majoritet av de röstande medlemmarna.

3. Medlemmar, som är parter i konflikter vilka har inverkan på kulturegendom, varom kommittén skall besluta, får inte delta i omröstningar som gäller kulturegendomen i fråga.

Artikel 27

Uppgifter

1. Kommittén har följande uppgifter:

- a) att utfärda föreskrifter om tillämpning av detta protokoll;
- b) att bevilja, avbryta eller återta förstärkt skydd för kulturegendom samt att upprätta en förteckning över kulturegendom under förstärkt skydd och att upprätthålla den och att främja dess efterlevnad;
- c) att granska och överse verkställandet av detta protokoll och att främja identifiering och registrering av kulturegendom under förstärkt skydd;
- d) att behandla och framställa anmärkningar över de fördragsslutande parternas rapporter och att vid behov inbegära tilläggsupplysningar samt att bereda sin egen rapport om tillämpningen av detta protokoll till de fördragsslutande parternas möte;

immediate re-election only once.

2. Notwithstanding the provisions of paragraph 1, the term of office of half of the members chosen at the time of the first election shall cease at the end of the first ordinary session of the Meeting of the Parties following that at which they were elected. These members shall be chosen by lot by the President of this Meeting after the first election.

Article 26

Rules of procedure

1. The Committee shall adopt its Rules of Procedure.

2. A majority of the members shall constitute a quorum. Decisions of the Committee shall be taken by a majority of two-thirds of its members voting.

3. Members shall not participate in the voting on any decisions relating to cultural property affected by an armed conflict to which they are parties.

Article 27

Functions

1. The Committee shall have the following functions:

- a. to develop Guidelines for the implementation of this Protocol;
- b. to grant, suspend or cancel enhanced protection for cultural property and to establish, maintain and promote the List of Cultural Property under Enhanced Protection;
- c. to monitor and supervise the implementation of this Protocol and promote the identification of cultural property under enhanced protection;
- d. to consider and comment on reports of the Parties, to seek clarifications as required, and prepare its own report on the implementation of this Protocol for the Meeting of the Parties;

e) att ta emot och behandla yrkanden om internationellt bistånd i enlighet med artikel 32;

f) att besluta om användningen av fonden;

g) fullfölja andra uppgifter som tillställs den av de fördragsslutande parternas möte.

2. Kommittén handhar sina uppgifter i samarbete med generaldirektören.

3. Kommittén skall samarbeta med internationella och nationella mellanstatliga och nationella organisationer och medborgarorganisationer, som har syften gemensamma med dem i konventionen, dess första protokoll och detta protokoll. För att främja utförandet av sina uppgifter kan kommittén inbjuda till sina sammanträden, för rådgivande ändamål, meriterade sakkunnigorganisationer som till exempel de som har formella förbindelser med Unesco, bland dem den internationella kommittén för Blå sköldenorganisationen (ICBS) och dess underorgan. Även representanter för utbildnings- och forskningscentret för konservering och restaurering av kulturegendom (Romcentret) (ICCROM) samt Röda korsets internationella kommitté (ICRC) kan inbjudas att delta i kommitténs sammanträden i en rådgivande egenskap.

Artikel 28

Sekretariat

Kommittén skall bistås av Unescos sekretariat, som bereder kommitténs dokumentation och dagordning för dess sammanträden samt svarar för verkställandet av kommitténs beslut.

Artikel 29

Fonden för skydd för kulturegendom i händelse av väpnad konflikt

1. Härmed inrättas en fond som skall ha följande ändamål:

a) finansiellt eller annat understöd till beredande eller andra åtgärder som vidtas under fredstid bland annat enligt artikel 5,

e. to receive and consider requests for international assistance under Article 32;

f. to determine the use of the Fund;

g. to perform any other function which may be assigned to it by the Meeting of the Parties.

2. The functions of the Committee shall be performed in co-operation with the Director-General.

3. The Committee shall co-operate with international and national governmental and non-governmental organizations having objectives similar to those of the Convention, its First Protocol and this Protocol. To assist in the implementation of its functions, the Committee may invite to its meetings, in an advisory capacity, eminent professional organizations such as those which have formal relations with UNESCO, including the International Committee of the Blue Shield (ICBS) and its constituent bodies. Representatives of the International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property (Rome Centre) (ICCROM) and of the International Committee of the Red Cross (ICRC) may also be invited to attend in an advisory capacity.

Article 28

Secretariat

The Committee shall be assisted by the Secretariat of UNESCO which shall prepare the Committee's documentation and the agenda for its meetings and shall have the responsibility for the implementation of its decisions.

Article 29

The Fund for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict

1. A Fund is hereby established for the following purposes:

a. to provide financial or other assistance in support of preparatory or other measures to be taken in peacetime in accordance

punkt b i artikel 10 och artikel 30; samt

b) finansiellt eller annat understöd med avseende på nödåtgärder, temporära eller andra åtgärder som vidtas i syfte att skydda kulturegendom under tid då väpnad konflikt pågår eller för att återställa egendomen omedelbart efter fientligheternas upphörande, i enlighet med bland andra punkt a i artikel 8.

2. Fonden inrättas i enlighet med de regler som gäller för Unescos finansiering.

3. Medel som beviljas ur fonden får användas enbart för de ändamål, varom kommittén beslutar i enlighet med föreskrifterna som avses i punkt c i stycke 3 i artikel 23. Kommittén får ta emot bidrag att användas endast för specifika program eller projekt förutsatt att kommittén beslutat verkställa programmet eller projektet.

4. Fondens medel skall bestå av :

a) frivilliga bidrag från de fördragsslutande parterna;

b) understöd eller gåvomedel som skänkts av :

i. andra stater;

ii. Unesco eller annan organisation inom Förenta Nationernas system;

iii andra mellanstatliga organisationer eller medborgarorganisationer;

iv. offentliga eller privata samfund eller privatpersoner;

c) räntor som influtit till fonden;

d) insamlade medel samt medel som förvärvats genom understödsaktioner för fonden; samt

e) övrig finansiering enligt de föreskrifter som fastställts för fonden.

Kapitel 7

Information och internationellt bistånd

Artikel 30

Information

1. De fördragsslutande parterna skall med

with, inter alia, Article 5, Article 10 sub-paragraph (b) and Article 30; and

b. to provide financial or other assistance in relation to emergency, provisional or other measures to be taken in order to protect cultural property during periods of armed conflict or of immediate recovery after the end of hostilities in accordance with, inter alia, Article 8 sub-paragraph (a).

2. The Fund shall constitute a trust fund, in conformity with the provisions of the financial regulations of UNESCO.

3. Disbursements from the Fund shall be used only for such purposes as the Committee shall decide in accordance with the guidelines as defined in Article 23 sub-paragraph 3(c). The Committee may accept contributions to be used only for a certain programme or project, provided that the Committee shall have decided on the implementation of such programme or project.

4. The resources of the Fund shall consist of:

a. voluntary contributions made by the Parties;

b. contributions, gifts or bequests made by:

(i) other States;

(ii) UNESCO or other organizations of the United Nations system;

(iii) other intergovernmental or non-governmental organizations; and

(iv) public or private bodies or individuals;

c. any interest accruing on the Fund;

d. funds raised by collections and receipts from events organized for the benefit of the Fund; and

e. all other resources authorized by the guidelines applicable to the Fund.

Chapter 7

Dissemination of Information and International Assistance

Article 30

Dissemination

1. The Parties shall endeavour by appro-

lämpliga medel och i synnerhet i utbildnings- och informationsprogram sträva efter att stärka uppskattningen och respekten för kulturegendom bland hela befolkningen.

2. De fördragsslutande parterna skall sprida kunskap om detta protokoll i möjligast vid omfattning såväl under fredstid som i händelse av väpnad konflikt.

3. Militära och civila myndigheter som i händelse av väpnad konflikt ansvarar för tillämpningen av detta protokoll bör äga förtrogenhet med dess text. I detta syfte skall de fördragsslutande parterna på lämpligt sätt:

a) införa i militärreglementen föreskrifter och instruktioner om skydd för kulturegendom;

b) utveckla och verkställa utbildnings- och träningsprogram under fredstid i samarbete med Unesco och andra vederbörande mellanstatliga organisationer och medborgarorganisationer;

c) genom generaldirektörens förmedling underrätta varandra om lagar, förvaltningsbestämmelser eller andra åtgärder som de vidtagit enligt punkt a och b ovan;

d) meddela varandra så snabbt som möjligt genom generaldirektörens förmedling om de lagar och förvaltningsbestämmelser de vidtagit för att säkerställa tillämpningen av detta protokoll.

Artikel 31

Internationellt samarbete

Vid allvarliga förbrytelser mot detta protokoll förbinder sig de fördragsslutande parterna att samverka genom kommittén eller att verka individuellt i samarbete med Unesco och Förenta Nationerna, i enlighet med Förenta Nationernas stadga.

Artikel 32

Internationellt bistånd

1. En fördragsslutande part kan av kommittén anhålla om internationellt bistånd för att skydda kulturegendom under förstärkt skydd samt bistånd för att bereda, utveckla

appropriate means, and in particular by educational and information programmes, to strengthen appreciation and respect for cultural property by their entire population.

2. The Parties shall disseminate this Protocol as widely as possible, both in time of peace and in time of armed conflict.

3. Any military or civilian authorities who, in time of armed conflict, assume responsibilities with respect to the application of this Protocol, shall be fully acquainted with the text thereof. To this end the Parties shall, as appropriate:

(a) incorporate guidelines and instructions on the protection of cultural property in their military regulations;

(b) develop and implement, in cooperation with UNESCO and relevant governmental and non-governmental organizations, peacetime training and educational programmes;

(c) communicate to one another, through the Director-General, information on the laws, administrative provisions and measures taken under sub-paragraphs (a) and (b);

(d) communicate to one another, as soon as possible, through the Director-General, the laws and administrative provisions which they may adopt to ensure the application of this Protocol.

Article 31

International cooperation

In situations of serious violations of this Protocol, the Parties undertake to act, jointly through the Committee, or individually, in cooperation with UNESCO and the United Nations and in conformity with the Charter of the United Nations.

Article 32

International assistance

1. A Party may request from the Committee international assistance for cultural property under enhanced protection as well as assistance with respect to the prepara-

eller verkställa sådana lagar och förvaltningsbestämmelser och åtgärder som avses i artikel 10.

2. Part i väpnad konflikt som inte är fördragsslutande part till detta protokoll men som godkänner dess bestämmelser och som tillämpar dem i enlighet med stycke 2 i artikel 3 kan anhålla om internationellt bistånd av kommittén.

3. Kommittén antar regler för hur anhållande om internationellt bistånd skall framställas samt bestämmer vilka former sådant bistånd kan ta.

4. De fördragsslutande parterna uppmanas att genom kommitténs förmedling ge tekniskt bistånd av alla slag till fördragsslutande parter eller parter i en väpnad konflikt vilka yrkar därpå.

Artikel 33

Bistånd av Unesco

1. En fördragsslutande part kan hos Unesco anhålla om tekniskt bistånd för att organisera skyddet för dess kulturegendom som kan inbegripa förberedande åtgärder för tryggheten av kulturegendom, preventiva och organisatoriska åtgärder i händelse av nödfall samt för upprättandet av nationella inventarier över kulturegendom eller för vilket som helst problem som uppstår vid tillämpningen av detta protokoll. Unesco beviljar sådant bistånd inom ramen för sitt program och sina resurser.

2. De fördragsslutande parterna uppmanas att bevilja tekniskt bistånd bilateralt eller multilateralt.

3. Unesco äger rätt att på eget initiativ framställa förslag om bistånd till de fördragsslutande parterna.

Kapitel 8

Verkställandet av detta protokoll

Artikel 34

Skyddsmakter

Detta protokoll tillämpas i samarbete med

tion, development or implementation of the laws, administrative provisions and measures referred to in Article 10.

2. A party to the conflict, which is not a Party to this Protocol but which accepts and applies provisions in accordance with Article 3, paragraph 2, may request appropriate international assistance from the Committee.

3. The Committee shall adopt rules for the submission of requests for international assistance and shall define the forms the international assistance may take.

4. Parties are encouraged to give technical assistance of all kinds, through the Committee, to those Parties or parties to the conflict who request it.

Article 33

Assistance of UNESCO

1. A Party may call upon UNESCO for technical assistance in organizing the protection of its cultural property, such as preparatory action to safeguard cultural property, preventive and organizational measures for emergency situations and compilation of national inventories of cultural property, or in connection with any other problem arising out of the application of this Protocol. UNESCO shall accord such assistance within the limits fixed by its programme and by its resources.

2. Parties are encouraged to provide technical assistance at bilateral or multilateral level.

3. UNESCO is authorized to make, on its own initiative, proposals on these matters to the Parties.

Chapter 8

Execution of this Protocol

Article 34

Protecting Powers

This Protocol shall be applied with the

de skyddsmakter som svarar för tryggheten av sådana parter intressen som är med i en väpnad konflikt.

Artikel 35

Medling

1. Skyddsmakterna skall erbjuda sina tjänster (bona officia) alltid då de anser detta nyttigt för att skydda kulturegendom, i synnerhet om det mellan parterna i en konflikt råder meningsskiljaktigheter om hur detta protokoll skall tillämpas eller tolkas.

2. För detta ändamål får varje skyddsmakt, på någon fördragsslutande parts eller generaldirektörens framställan eller av eget initiativ, föreslå till parterna i en konflikt att dessas representanter, i synnerhet myndigheter som svarar för skydd av kulturegendom, skall mötas på en sådan stats territorium som inte är part i konflikten, närhelst detta är lämpligt. Parterna i konflikten har skyldighet att efterfölja ett till dem framställt förslag att mötas. Skyddsmakterna framställer till parterna i konflikten för godkännande en person från en stat utanför konflikten eller en person föreslagen av generaldirektören för att fungera som ordförande för mötet.

Artikel 36

Medling då skyddsmakter inte finns

1. I en konflikt, där inga skyddsmakter har utsetts får generaldirektören erbjuda sina tjänster eller använda medling eller skiljeförfarande i syfte att nå en lösning på meningsskiljaktigheterna.

2. Efter anmodan från en fördragsslutande part eller generaldirektören kan kommitténs ordförande framställa förslag till parterna i en konflikt om att dessas representanter, i synnerhet myndigheter som svarar för skyddet av kulturegendom, skall mötas på en sådan stats territorium som inte är part i konflikten, närhelst detta är lämpligt.

co-operation of the Protecting Powers responsible for safeguarding the interests of the Parties to the conflict.

Article 35

Conciliation procedure

1. The Protecting Powers shall lend their good offices in all cases where they may deem it useful in the interests of cultural property, particularly if there is disagreement between the Parties to the conflict as to the application or interpretation of the provisions of this Protocol.

2. For this purpose, each of the Protecting Powers may, either at the invitation of one Party, of the Director-General, or on its own initiative, propose to the Parties to the conflict a meeting of their representatives, and in particular of the authorities responsible for the protection of cultural property, if considered appropriate, on the territory of a State not party to the conflict. The Parties to the conflict shall be bound to give effect to the proposals for meeting made to them. The Protecting Powers shall propose for approval by the Parties to the conflict a person belonging to a State not party to the conflict or a person presented by the Director-General, which person shall be invited to take part in such a meeting in the capacity of Chairman.

Article 36

Conciliation in absence of Protecting Powers

1. In a conflict where no Protecting Powers are appointed the Director-General may lend good offices or act by any other form of conciliation or mediation, with a view to settling the disagreement.

2. At the invitation of one Party or of the Director-General, the Chairman of the Committee may propose to the Parties to the conflict a meeting of their representatives, and in particular of the authorities responsible for the protection of cultural property, if considered appropriate, on the territory of a State not party to the conflict.

Artikel 37

Översättningar och rapporter

1. De fördragsslutande parterna skall översätta detta protokoll till sina officiella språk samt tillställa generaldirektören dem.

2. De fördragsslutande parterna skall vart fjärde år avlägga en rapport om verkställandet av detta protokoll till kommittén.

Artikel 38

Staters ansvar

Ingen bestämmelse som hänför sig till individuellt straffrättsligt ansvar i detta protokoll skall inverka på staters ansvar enligt folkrätten däri inbegripet skyldighet till restitution.

Kapitel 9

Slutbestämmelser

Artikel 39

Språk

Detta protokoll är avfattat på arabiska, engelska, franska, kinesiska, ryska och spanska och de sex texterna är alla lika giltiga.

Artikel 40

Undertecknande

Detta protokoll har ingåtts den 26 mars 1999. Det skall vara öppet för undertecknande av alla fördragsslutande parter till konventionen i Haag från den 17 maj 1999 till den 31 december 1999.

Artikel 41

Ratifikation, godtagande eller godkännande

1. Detta protokoll skall ratificeras, godtas eller godkännas av fördragsslutande parter

Article 37

Translations and reports

1. The Parties shall translate this Protocol into their official languages and shall communicate these official translations to the Director-General.

2. The Parties shall submit to the Committee, every four years, a report on the implementation of this Protocol.

Article 38

State responsibility

No provision in this Protocol relating to individual criminal responsibility shall affect the responsibility of States under international law, including the duty to provide reparation.

Chapter 9

Final Clauses

Article 39

Languages

This Protocol is drawn up in Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish, the six texts being equally authentic.

Article 40

Signature

This Protocol shall bear the date of 26 March 1999. It shall be opened for signature by all High Contracting Parties at The Hague from 17 May 1999 until 31 December 1999.

Article 41

Ratification, acceptance or approval

1. This Protocol shall be subject to ratification, acceptance or approval by High Contracting Parties which have signed this

till konventionen som undertecknat protokollet, i enlighet med deras respektive konstitutionella förfaranden.

2. Instrument avseende ratifikation, godtagande eller godkännande skall deponeras hos generaldirektören.

Artikel 42

Anslutning

1. Detta protokoll skall stå öppet för anslutning av andra fördragsslutande parter till konventionen från den 1 januari 2000.

2. Anslutning sker genom att ett anslutningsinstrument deponeras hos generaldirektören.

Artikel 43

Ikraftträdande

1. Detta protokoll träder i kraft tre månader efter det att tjugo instrument avseende ratifikation, godtagande, godkännande eller anslutning har deponerats.

2. Därefter träder protokollet i kraft för varje fördragsslutande part tre månader efter det att parten har deponerat sitt instrument avseende ratifikation, godtagande, godkännande eller anslutning.

Artikel 44

Ikraftträdande i händelse av väpnad konflikt

De situationer som nämns i artiklarna 18 och 19 i konventionen skall medföra att detta protokoll omedelbart träder i kraft vid deponering av instrument avseende ratifikation, godtagande, godkännande eller anslutning av parter i en konflikt före eller efter det att fientligheter utbrutit eller ockupation inletts. I sådana fall skall generaldirektören på snabbast möjliga sätt tillkännage underättelser som avses i artikel 46.

Artikel 45

Uppsägning

Protocol, in accordance with their respective constitutional procedures.

2. The instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Director-General.

Article 42

Accession

1. This Protocol shall be open for accession by other High Contracting Parties from 1 January 2000.

2. Accession shall be effected by the deposit of an instrument of accession with the Director-General.

Article 43

Entry into force

1. This Protocol shall enter into force three months after twenty instruments of ratification, acceptance, approval or accession have been deposited.

2. Thereafter, it shall enter into force, for each Party, three months after the deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

Article 44

Entry into force in situations of armed conflict

The situations referred to in Articles 18 and 19 of the Convention shall give immediate effect to ratifications, acceptances or approvals of or accessions to this Protocol deposited by the parties to the conflict either before or after the beginning of hostilities or occupation. In such cases the Director-General shall transmit the communications referred to in Article 46 by the speediest method.

Article 45

Denunciation

1. Each Party may denounce this Proto-

1. Varje fördragsslutande part kan säga upp detta protokoll.

2. Uppsägningen skall ske skriftligen genom en notifikation som deponeras hos generaldirektören.

3. Uppsägningen träder i kraft ett år efter mottagandet av notifikationen. Om den uppsägande parten är invecklad i en väpnad konflikt skall uppsägningen inte träda i kraft förrän fientligheterna upphört eller förrän repatrieringen av kulturegendomen slutförts, beroende på vilket som inträffar sist.

Artikel 46

Underrättelser

Generaldirektören skall underrätta alla fördragsslutande parter och Förenta Nationerna om varje deponering av instrument avseende ratifikation, godtagande, godkännande eller anslutning som avses i artiklarna 41 och 42 samt om uppsägningar som avses i artikel 45.

Artikel 47

Registrering hos Förenta Nationerna

Detta protokoll skall på anmodan av generaldirektören registreras hos Förenta Nationernas sekretariat i enlighet med artikel 102 i Förenta Nationernas stadga.

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill vederbörligen befullmäktigade, undertecknat detta protokoll.

Upprättat i Haag den 26 mars 1999 i ett enda original som skall deponeras i arkivet hos Förenta Nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur och varav bestyrkta kopior skall tillställas alla de fördragsslutande parterna till konventionen.

col.

2. The denunciation shall be notified by an instrument in writing, deposited with the Director-General.

3. The denunciation shall take effect one year after the receipt of the instrument of denunciation. However, if, on the expiry of this period, the denouncing Party is involved in an armed conflict, the denunciation shall not take effect until the end of hostilities, or until the operations of repatriating cultural property are completed, whichever is the later.

Article 46

Notifications

The Director-General shall inform all High Contracting Parties as well as the United Nations, of the deposit of all the instruments of ratification, acceptance, approval or accession provided for in Articles 41 and 42 and of denunciations provided for Article 45.

Article 47

Registration with the United Nations

In conformity with Article 102 of the Charter of the United Nations, this Protocol shall be registered with the Secretariat of the United Nations at the request of the Director-General.

IN FAITH WHEREOF the undersigned, duly authorized, have signed the present Protocol.

DONE at The Hague, this twenty-sixth day of March 1999, in a single copy which shall be deposited in the archives of the UNESCO, and certified true copies of which shall be delivered to all the High Contracting Parties.